

En guide om upphovsrätt och licenser

Mathias Klang

En guide om upphovsrätt och licenser på nätet.

Version 1.0 2008

© Mathias Klang 2008

Texten skyddas enligt lag om upphovsrätt och tillhandahålls med licensen Creative Commons Erkännande 2.5 Sverige.

Innehåll

Förord

Inledning

Kreativt skapande och upphovsrättslagen

Flera upphovsmän

Vad upphovsrätten inte skyddar

Privat bruk

Citat och återgivande

Konsumenter och producenter

Copyleft

Hur fungerar avtalsrätt och licenser?

Teknik, skapande och Internet

DRM – upphovsmannens rätt att exklusivt nyttja sitt verk

Utveckling inom öppna licenser

Om licenserna

Licens 1: Free Art License 1.3

Kommentarer

Licens 2: GNU Free Documentation License

Kommentarer

Licens 3: Sparc Author Addendum

Kommentar

Licens 4: Ethymonics Free Music License

Kommentar

Licens 5: Common Documentation License

Kommentarer

Licens 6: BSD Free Documentation License

Licens 7: Open Game License

Kommentar

Creative Commons – ett licenssystem för innehåll på Internet

Hur fungerar Creative Commons?

Kommentar

Generella kommentarer

Att tänka på när man väljer licenser

Avslutningsvis

[Om författaren](#)

[Vidare läsning](#)

[Ordlista](#)

[Bilaga – Licenserna i sin helhet](#)

Förord

Upphovsrätt är ett spännande och omdiskuterat område idag men samtidigt är det ett område som alltför många människor har dåliga kunskaper om. Syftet med denna guide är att hjälpa läsaren förstå vad upphovsrätt är, hur den påverkar skapande och kommunikation samt att hjälpa den som vill använda sig av upphovsrättslicenser.

Syftet med en guide är inte att vara heltäckande utan att vara ett sätt för någon som inte kan ett område att orientera sig och förhoppningsvis väcka intresse för vidare läsning.

Flera människor har hjälpt mig att förbättra denna guide, de misstag som kvarstår är naturligtvis mina egna. Jag vill speciellt tacka: Lennart Bonnevier, Agneta Klang, Gunnel Olausson, Kristina Ullgren och Fredrik Åström.

Mathias Klang
Lund i augusti 2008.

*Property is intended to serve life, and no matter how much
we surround it with rights and respect, it has no personal being.
It is part of the earth man walks on. It is not man.
Martin Luther King*

Inledning

Mitt är ett enkelt ord som de flesta barn greppar redan i en tidig ålder, och föräldrar tillbringar mycket tid på att lära barnen dela med sig. Men trots sin enkelhet speglar ordet en komplex idé som har skapat sofistikerade, och ofta invecklade sociala regler. Dessa regler skiljer sig inte sällan mellan samhällen och förändrar sig över tid men de finns alltid där.

I medeltida Bury St. Edmunds i England ägde kyrkan all djurspilling som hamnade på stadens gator. I Kalifornien beslutade en domstol att universitetet UCLA ägde celler och vävnadsprover tagna från en patient på universitetssjukhuset.¹ Efter 1919 kunde en internationell konvention fastställa att luften inte var fri, eller rättare sagt att luftrummet ovanför ett land ägdes av landet ifråga.²

Egendomsbegreppet skiftar för att skydda olika typer av värden som finns i ett samhälle, olika saker skyddas på olika sätt under olika tider och inom platser. Det som är säkert är att om något har ett värde kommer det även att skapas ett skydd för det i samhället. Egendomsbegreppet handlar om att ge ägaren en exklusiv rätt att bestämma över sin egendom. Detta innebär att den som har rätt att hävda att något är *Mitt* ensam kan bestämma över föremålets användning och kan förlita sig på lagens hjälp för att förhindra andra från att använda egendomen utan tillstånd.

Ett värde i dagens samhälle är intellektuell egendom, till exempel uttryck för ett konstnärligt skapande. Intellektuell egendom kan delas in i olika typer såsom patent för uppfinningar, varumärken för igenkänningsbara tecken, mönsterskydd för design och upphovsrätt för kulturella yttringar.

Över en längre period har upphovsrätten varit relativt stabil, men på senare tid har olika grupper börjat ifrågasätta den balans som råder mellan rättigheter och skyldigheter. En växande grupp upplever ett behov av att på ett enklare sätt dela med sig av sitt upphovsrättsskyddade material, samtidigt som de inte vill förlora kontrollen helt över sina skapelser.

För att åstadkomma denna förenkling har licenser för kopiering, bearbetning, spridning och framförande av upphovsrättsligt skyddat material skapats. Sådana licenser har funnits tidigare men den stora skillnaden idag är att licenserna används av stora grupper människor som saknar juridisk kompetens. Syftet med licenserna är just

¹ Moore v. Regents of the Univ. of Cal., 249 Cal. Rptr. 494, 504 (Ct. App. 1988), modified, 793 P.2d 479 (Cal. 1990).

² Paris Convention on the Regulation of Aerial Navigation (1919) article 1 states: “the contracting States recognize that every State has complete and exclusive sovereignty over the airspace above its territory.”

att hjälpa kreativt skapande människor att på ett okomplicerat sätt släppa vissa av sina rättigheter under specifika villkor till förmån för okända användare.

Syftet med denna bok är att förklara vad upphovsrätt är och hur öppna licenser kan användas för att hjälpa skapande människor att dela med sig av sina alster. Boken fokuserar på licenser för innehåll och inte programvara.

*The secret to creativity is knowing how to hide your sources.
Albert Einstein*

Kreativt skapande och upphovsrättslagen

Sara Hällströms diktsamling *Rötter smälter*, Ann-Sofi Sidéns utställning *Who told the chamber maid?*, Elisabeth Ohlson Wallins fotografier i *Ecce Homo*, Martin Widmark och Helena Willis barndeckare *LasseMajas detektivbyrå*, Josef Fares film *Kopps*, Jens Lekmans skiva *Night Falls Over Kortedala*, studentuppsatser i teknisk fysik, Karin Alvtogens kriminalroman *Svek* och Camilla Bergman bronsskulptur *Lejon*...

Vad har de alla gemensamt? Alla är uttryck för konstnärligt och litterärt skapande av en sådan typ som vi har valt att skydda rättsligt genom upphovsrättslagstiftning³.

Reglerna inom upphovsrätten ger tonsättare, kompositörer, konstnärer och en hel rad andra kreativa skapare, i lagen kallas de upphovsmän⁴, rätten att bestämma hur deras verk får användas. Detta innebär att en upphovsman kan ensam bestämma om, när eller hur verket ska användas. Upphovsmannens rätt att ensam bestämma över sitt verk uppkommer, utan formaliteter, helt automatiskt i samma ögonblick som verket skapas. Detta innebär att copyrightsymbolen © som ofta används saknar rättslig betydelse i Sverige, men den kan ändå tjäna ett syfte genom att påminna andra om att upphovsrättens regler finns.

Upphovsrätten skyddar litterära eller konstnärliga verk. Eftersom upphovsrätten skapar en stark, och ibland lönsam, ensamrätt leder detta till en viktig definitionsfråga om vad litterära och konstnärliga verk innebär. Lagen listar skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal, datorprogram, musikaliskt eller sceniskt verk, filmverk, fotografiskt verk eller något annat alster av bildkonst, alster av byggnadskonst eller brukskonst, kartor, beskrivande verk i grafik, teckning eller plastisk form som skyddade av upphovsrättslagstiftningen.

Exempel på sådant som *inte* omfattas av skyddet är alltför enkla skapelser, till exempel enkla texter eller blanketter. Dessutom skyddas inte de fakta eller idéer som verket innehåller utan endast upphovsmannens personliga sätt att uttrycka idéerna genom verkets innehåll.

Upphovsmannens skyddstid för ett verk gäller intill utgången av sjuttionde året efter upphovsmannens dödsår. Detta innebär att om en författare avled i mars 2000 är hela dennes produktion (oavsett utgivningsår) skyddad till utgången av 2071. För anonyma verk är skyddet 70 år från offentliggörandet. Efter det att skyddstiden utgått är verket fritt att använda.

Det finns två typer av rättigheter: de ideella rättigheterna och de ekonomiska rättigheterna. De ideella rättigheterna innefattar rätten för upphovsmannen att bli namngiven i samband med att verket nyttjas samt rätten att motsätta sig att verket ändras eller görs tillgängligt för allmänheten i en form eller i ett sammanhang som

³ Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

⁴ Kan naturligtvis vara man eller kvinna.

kan upplevas som kränkande för upphovsmannens litterära eller konstnärliga anseende eller egenart. Dessa innebär att när exemplar av ett verk framställs eller görs tillgängligt ska upphovsmannen erkännas i enlighet med god sed kräver.

De ekonomiska rättigheterna innefattar varje direkt eller indirekt samt tillfällig eller permanent framställning av exemplar av verket, oavsett i vilken form eller med vilken metod det sker och oavsett om hela verket eller bara delar av det framställs. Detta innebär rätten att tillåta eller förbjuda varje form av kopiering (mångfaldigande) samt rätten att göra verket tillgängligt för allmänheten.

De ideella rättigheterna kan inte överlåtas eller licensieras men upphovsmannen kan ingå ett avtal om att avstå från dem. De ekonomiska rättigheterna däremot kan överlåtas eller licensieras till annan.

Formuleringen ”att göra verket tillgängligt för allmänheten” återkommer som synes gång på gång i det här sammanhanget. Detta kan ske på fyra olika sätt:

(1) När verket överförs till allmänheten. Detta sker när verket på trådbunden eller trådlös väg görs tillgängligt för allmänheten från en annan plats än den där allmänheten kan ta del av verket. Överföring till allmänheten innefattar överföring som sker på ett sådant sätt att enskilda kan få tillgång till verket från en plats och vid en tidpunkt som de själva väljer.

(2) När verket framförs offentligt. Offentligt framförande innefattar endast sådana fall då verket görs tillgängligt för allmänheten med eller utan användning av ett tekniskt hjälpmedel på samma plats som den där allmänheten kan ta del av verket.

(3) När exemplar av verket visas offentligt. Offentlig visning innefattar endast sådana fall då ett exemplar av ett verk görs tillgängligt för allmänheten utan användning av ett tekniskt hjälpmedel på samma plats som den där allmänheten kan ta del av exemplaret. Om ett tekniskt hjälpmedel används är det i stället ett offentligt framförande.

(4) När exemplar av verket bjuds ut till försäljning, uthyrning eller utlåning eller annars sprids till allmänheten.

Only strength can cooperate. Weakness can only beg.
Dwight D. Eisenhower

Flera upphovsmän

Ofta skapas verk av flera användare eller genom att skaparen använder redan existerande verk för att skapa något nytt. Om flera upphovsmän är ansvariga tillsammans för att ett verk skapas på ett sådant sätt att deras enskilda bidrag inte kan särskiljas har de gemensamt rättigheter till verket.

Verk kan även skapas genom att någon sammanställer olika verk eller delar av verk. Den som skapar ett sådant samlingsverk har upphovsrätt till själva samlingen, men de

rättigheter som han eller hon erhåller kan inte begränsa de rättigheter som de ursprungliga skaparna har till sina delar av samlingen.

*Innocence is lucky if it finds the same protection as guilt.
François de la Rochefoucauld*

Vad upphovsrätten inte skyddar

Trots listan av verk som upphovsrätten omfattar finns verk som utesluts från upphovsrättens skydd. Det som inte omfattas är författningar, myndigheters yttranden och beslut samt officiella översättningar av dessa tre. Men för att komplicera det hela lite mer finns det undantag även från detta undantag. Kartor, bildkonst, dikter och musikaliska verk omfattas av upphovsrätt även när de är författningar, myndigheters yttrande eller beslut.

Ytterligare ett viktigt undantag gäller då en handling ingår som bilaga till ett beslut om rätten att ta del av den allmänna handlingen. I dessa fall omfattas fortfarande bilagan av upphovsmannens upphovsrätt.

*I like to walk about among the beautiful things that adorn the world;
but private wealth I should decline, or any sort of personal possessions,
because they would take away my liberty.
George Santayana*

Privat bruk

Lagen tillåter att enskilda personer kopierar upphovsrättsligt skyddade verk för privat bruk utan att be upphovsmannen om tillstånd. Privat bruk innebär kopiering för sitt eget, sin närmaste familjs och vänkrets privata bruk. Exemplaren får inte användas för andra ändamål än privat bruk men rätten kan även i vissa fall innefatta kopiering för att utföra en arbetsuppgift.

Endast mindre omfattande verk eller begränsade delar av verk får kopieras för privat bruk. Definitionen av vad som ska anses som begränsad skiljer sig naturligtvis från fall till fall, men att kopiera hela böcker eller större mängder av en dikt är inte tillåtet.

Rätten att framställa exemplar för privat bruk bygger på att verken har offentliggjorts i enlighet med upphovsrättslagstiftningen. Detta innebär att om ett verk har offentliggjorts i strid med upphovsrättslagstiftningen, i vardagligt tal ”piratkopierats”, finns det inte någon rätt att framställa kopior för privat bruk.

Det finns dock undantag från rätten att producera enstaka exemplar för privat bruk. Rätten till privat bruk omfattar inte rätt att uppföra byggnadsverk, framställa exemplar av datorprogram, eller framställa exemplar i digital form av sammanställningar i digital form. Inte heller ger den rätt att för privat bruk låta en utomstående framställa

exemplar av musikaliska verk eller filmverk, framställa bruksföremål eller skulpturer, eller genom konstnärligt förfarande efterbilda andra konstverk.

*I always have a quotation for everything,
it saves original thinking.
Dorothy L. Sayers*

Citat och återgivande

En viktig begränsning i upphovsrätten är citaträtten. Den ger alla rätten att citera ur upphovsrättsligt skyddade offentliggjorda verk i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet. Citaträtten omfattar oftast texter men kan även innefatta till exempel musikaliska verk. Rätten att citera har till syfte att underlätta undervisning och att stimulera offentliga debatter. Reglerna för ”god sed” är att ange upphovsmannen och att inte presentera citatet på ett sätt som kan vara kränkande för denne.

En viktig begränsning i citaträtten gäller visuella konstverk (till exempel målningar, fotografier) som inte kan citeras. Detta innebär att en del av ett fotografi inte kan användas utan upphovsmannens tillstånd medan några rader ur en bok kan användas i enlighet med citaträtten.

Offentliggjorda konstverk får dock återges, fortfarande i överensstämmelse med god sed och endast i den omfattning som motiveras av ändamålet. Sådan citering får ske i anslutning till texten i en vetenskaplig framställning som inte framställts i förvärvssyfte, i anslutning till texten i en kritisk framställning (dock inte i digital form) och i en tidning eller tidskrift i samband med en redogörelse för en dagshändelse, dock inte om verket har skapats för att återges i en sådan publikation.

Konsumenter och producenter

I en tid med relativt få kulturproducenter och många kulturkonsumenter finns det en stark legitimitet i det upphovsrättsliga systemet. Att producera kultur är en kostsam process som gynnar landet och mänskligheten och därför belönas den som utför arbetet. Men den teknologiska verkligheten har förändrats. Verktyg för att skapa och sprida konstnärliga och litterära verk har genom datorisering blivit billigare, enklare och mer lättåtkomliga för fler människor. I många människors datorer finns tecken på kreativt skapande. Halvskrivna romaner, diktsamlingar, bilder, musikstycken och filmer blandas friskt med presentationer, e-post och arbetsdokument. Det verkar snudd på anarkistiskt att höra att en domare på kammarrätten producerar syntmusik, en socialsekreterare sparar sina dikter på arbetsgivarens dator, en landstingspolitiker är snart klar med sin första roman, hos kronfogden finns en bildkonstnär som drömmer om att få ställa ut. Balansen mellan kulturproducenter och kulturkonsumenter har rubbats och börjar suddas ut.

Upphovsrättslagen tar dock ingen hänsyn till den skapande processen, den skyddar produkten. Dess skydd är så omfattande att i princip allt vi ser omkring oss ”ägs” i någon form av någon. Detta innebär att om en skapare ser någonting som hon vill använda eller tolka bör hon söka tillstånd för att få göra det. Kravet på att söka tillstånd försvårar, förlänger och fördyrar skapandet av nya litterära och konstnärliga verk.

Lagen ställer krav på skaparen att tydligt visa om hon kan tänka sig att tillåta annan användning än den som medges i lag. Dessa krav är inte betungande men eftersom de inte är tydliga blir handlingen att dela med sig av sina skapelser det avvikande beteendet och ensamrätten blir norm, trots att stora delar av upphovsrätten är dispositiv⁵ och kan avtalas bort.

⁵ Dispositiva lagtexter innebär att parter kan komma överens genom ett avtal utan att lagen hindrar. Om inget annat avtalats gäller lagen.

*If I have seen a little further it is by standing on the shoulders of Giants.
Isaac Newton*

Copyleft

Eftersom upphovsrätten skapar en exklusiv rätt för upphovsmannen skapar systemet samtidigt problem för utvecklingen av nya tillgångar. All utveckling inom konst och vetenskap handlar om att bygga vidare på det man tidigare har lärt sig, att på ett innovativt sätt kombinera kunskap och genom detta skapa något nytt. Utan tidigare kunskap kan vi inte utveckla det nya. Men som vi redan har sett skapar upphovsrätten en ensamrätt för upphovsmannen att kontrollera sitt alster över en lång tidsperiod.

Systemet av exklusivitet och ett starkt beroende av tillstånd bygger in ett potentiellt hinder i det upphovsrättsliga systemet. Ett hinder som kan agera som en oöverstiglig tröskel för skapare att bygga vidare på vår gemensamma kultur och därmed förhindra utvecklandet av ny konst eller kunskap.

Programmerare började uppmärksamma och reagera mot denna omständighet under 1980-talet då det blev allt vanligare för företag att börja betrakta programvara till datorer som en tillgång istället för att fokusera enbart på maskinvaran. Företagens nya insikt ledde snabbt till att programmerare inte längre tilläts dela med sig av källkoden till datorprogram. Flera företag samlade på sig källkoden, datorprogram som ansågs av programmerare utgöra en gemensam tillgång som alla kunde nyttja, företagen bearbetade källkoden och skapade på det sättet upphovsrättslig ensamrätt till det nya programmet. Ensamrätten användes sedan för att förhindra andra från att genomföra liknande förbättringar.

Ett exempel på ett sådant beteende skedde när programmeraren Richard Stallman gav en kopia av källkoden till ett datorprogram han hade arbetat med till företaget Symbolics. Företaget anpassade källkoden och gjorde förbättringar och när Stallman bad att få tillgång till förbättringarna nekades han detta av företaget med hänvisning till upphovsrätten.

Stallman insåg att ett sådant beteende skapade ett allvarligt hinder för programmerare att dela med sig av den källkod de utvecklade, eftersom de riskerade att bli utnyttjade och i värsta fall bli utestängda från sina egna skapelser. När sedan Stallman lanserade det stora utvecklingsprojektet GNU ville han skapa ett system som kunde hjälpa programmerare dela med sig av sin källkod, utan att riskera att koden togs av någon som inte ville dela med sig i sin tur. Den grundläggande tanken var att källkoden, informationssamhällets infrastruktur, skulle vara fritt tillgänglig för alla. Systemet han valde har blivit känt som copyleft.⁶

Stallmans mål var att se till användarens rättigheter genom de fyra grundläggande friheterna:

1. Friheten att använda programvaran i valfritt syfte.

⁶ Stallman var inte upphovsmannen bakom copyleft-begreppet, dock har han och hans projekt gjort mycket för att utveckla och sprida begreppet.

2. Friheten att undersöka programmet för att förstå hur det fungerar och använda dessa kunskaper i egna syften.
3. Friheten att fritt få vidare distribuera kopior för att hjälpa andra.
4. Friheten att förbättra programmet, anpassa det till egna krav och distribuera förbättringarna så att andra kan dra nytta av modifieringarna.

Copyleft bygger på upphovsrätt och licenser. Genom upphovsrätten tillförsäkras sig upphovsmannen ensamrätt. Genom Copyleft ger upphovsmannen andra tillstånd att använda och utföra bearbetningar i verket under villkoren att om dessa bearbetade versioner släpps så ska de släppas under samma villkor som den ursprungliga upphovsmannen bestämt.

Effekten av Copyleft är att om man tar källkod som har spridits under copyleft-villkor och blandar den med sin egen källkod så måste den resulterande helheten licensieras ut under en copyleft-licens. Motståndare till detta brukar säga att copyleft-koden smittar helheten medan förespråkare talar att copyleft vaccinerar källkoden och håller den fri.

*I wish to be cremated. One tenth of my ashes
shall be given to my agent, as written in our contract.
Groucho Marx*

Hur fungerar avtalsrätt och licenser?

Olika rättsystem behandlar avtal och licenser olika, inom svensk rätt görs ingen väsentlig skillnad mellan licenser och avtal. Det svenska rättssystemet utgår från avtalslagen.

Det viktigaste elementet i ett avtal är att det är en bindande överenskommelse för de parter som har ingått i den. Bundenheten gäller alla förpliktelser som uppstår genom överenskommelsen under hela perioden som överenskommelsen gäller. Att överenskommelsen är bindande innebär att parterna kan använda sig av rättsliga påföljder mot någon part som eventuellt begår ett avtalsbrott eller avvikelser från överenskommelsen.

Eftersom avtalet är bindande och rättsliga påföljder kan förekomma blir det viktigt att förtydliga formerna för hur avtalet uppstår. Den grundläggande synen på avtal är att de kommer till genom utväxling av anbud och accept av samstämmigt innehåll. Detta innebär att bindande förpliktelser uppstår när anbudsgivarens villkor accepteras av motparten.

Våra vanligaste avtal är dock inget vi förhandlar i detalj inför varje tillfälle utan det finns vanligt återkommande avtal som vi dagligdags ingår. Vi köper flygbiljetter, hemförsäkringar och datorprogram med en skenbar enkelhet som gör att vi lätt glömmer bort dess komplexa innehåll.

Denna skenbara enkelhet bygger på en mängd standardavtal som har utvecklats över tid. Standardavtal ingår som bindande villkor vare sig de parter som ingår avtalet är medvetna om villkoren eller inte. Därför ingår vi regelbundet avtal och blir bundna av dess villkor utan att till fullo förstå dess innehåll. Trots detta bygger lagen på illusionen att alla läser och förstår de villkor till de avtal de väljer att bli bundna av.

*Technological progress has merely provided us
with more efficient means for going backwards.
Aldous Huxley*

Teknik, skapande och Internet

I Chaplins film ”Moderna Tider” formar tekniken människorna och gör dem till slavar under dess hjärtlösa rytm. Efter en tid vid maskinen är Chaplin inte längre herre över sin kropp, den rycker och spritter i takt med maskinens obönhörliga rytm även när han inte arbetar vid den. Detta är en bild av människans relation till sina maskiner. Idag är vår tids maskinikon datorn. Ofta presenteras den som hotfull och lika förstörande som Chaplins industriella löpande band. Det finns dock en annan bild av människan i sitt umgänge med datorer - bilden på människan som skapare och konstnär. Sedd ur denna synvinkel är datorn den teknologi som möjliggör att människan kan förverkliga sina kreativa impulser. I situationer där man tidigare behövde specialistkunskaper och dyr utrustning för att skapa finns nu lösningar i de flesta datorer. Bilden av datorn som hotfull kompletteras av datorn som skaparens verktyg.

Teknologi är ett både enkelt och svårt begrepp. Alla tror sig veta vad det är men när det gäller att definiera dess innebörd börjar det bli komplicerat. Lite hjälp får man av ordets grekiska etymologi som syftar på både kunskap om hantverk och konstnärlighet. Idag står begreppet teknologi för själva verktygen och maskinerna vi omger oss med, men också för kunskapen om metoder, verktyg och processer.

På senare tid har teknologin förflyttats från sin traditionella hemvist (det vill säga fabriken, verkstaden, laboratoriet) till att finnas omkring oss i hemmen, arbetsplatserna och ute i det offentliga rummet. Från att ha varit en domän fylld nästan uteslutande med experter (oftast ingenjörer) har den nu befolkats av alla vanliga människor. Att brottas med ett teknologiskt dilemma (meka med bilen, ställa in videon, ladda mobiltelefonen) är en icke oväsentlig del i vardagen.

Teknisk förändring har även påverkat konstnärligt skapande. Det finns en myt om skapandet och framför allt om den konstnärligt skapande människan. I denna starka vardagsmyt ser vi skaparen som en enstöring som inspireras eller värker fram sina skapelser. Genom skaparens lidande belönas samhället av nya kulturuttryck och som tack belönar samhället henne med ensamrätt till sin skapelse. Naturligtvis har denna myt ifrågasatts och kritiserats på många sätt.

Kritiken är, för att uttrycka sig kort, att inget nytt finns under solen. Allt skapande handlar om att tolka sin omgivning. Om en konstnär skulle kunna skapa någonting helt nytt så skulle ingen uppfatta det som konst. Konstnärligt och litterärt skapande, som all kommunikation, kräver att sändare och mottagare av meddelanden delar vissa gemensamma grunder. Därför är konstnärligt skapande inte sprunget ur intet, utan handlar om en ständig process att tolka sin omgivning.

*I have come to believe that the whole world is an enigma,
a harmless enigma that is made terrible by our own mad attempt
to interpret it as though it had an underlying truth.*

Umberto Eco

DRM – upphovsmannens rätt att exklusivt nyttja sitt verk

Digital Rights Management (DRM) har blivit ett begrepp som täcker alla former av skydd för upphovsmannens rätt att exklusivt utnyttja sitt verk. DRM system är en kombination av tekniska, organisatoriska, juridiska och ekonomiska medel för att säkerställa och övervaka kontrollen av rätten till upphovsmannens exklusivitet.

DRM system kan bestå av allt från tekniska skydd mot kopiering till komplexa informationssystem som hanterar olika användares rättigheter till verket. Från slutanvändarens synsätt syns enbart om hon har tillgång till verket, men för att genomföra detta krävs ett samarbete mellan flera komplexa system såsom teknologi, juridik samt ekonomi.

Organisationen World Intellectual Property Organisation (WIPO) har bland annat arbetat för att stärka möjligheten till användning av DRM. I ett upphovsrättsfördrag från 1996 lades grunden för en internationell reglering för att skapa ett rättsligt skydd mot kringgående av tekniska skyddsåtgärder som rättighetshavare försett sina verk och prestationer med. Dessa rättsliga grunder omsattes till lagstiftning i Förenta Staternas upphovsrättslagstiftning 1998 och europeisk upphovsrätt genom ett EU-direktiv 2001. Grunden för all denna DRM-lagstiftning återfinns artikel 11 av WIPO:s upphovsrättsfördrag:

Contracting Parties shall provide adequate legal protection and effective legal remedies against the circumvention of effective technological measures that are used by authors in connection with the exercise of their rights under this Treaty or the Berne Convention and that restrict acts, in respect of their works, which are not authorized by the authors concerned or permitted by law.

Föredraget försöker att göra det möjligt att använda sig av vår grundläggande digitala teknologi för att säkerställa upphovsmannens rättigheter. Samtidigt inser och erkänner direktivet att teknologin har möjlighet att gå längre än de rättigheter som upphovsmannen erhåller genom lagen och försöker även säkerställa att sådana övertramp inte sker. Vissa upphovsrättslicenser tillåter inte att tekniska medel används för att begränsa användarens rättigheter. I GNU Free Document License artikel 3 uttrycks detta tydligt: "You may not use technical measures to obstruct or control the reading or further copying of the copies you make or distribute. However, you may accept compensation in exchange for copies." Dessa typer av regler är starkt influerade av fria mjukvarulicenser.

*The best weapon of a dictatorship is secrecy, but the best
weapon of a democracy should be the weapon of openness.
Niels Bohr*

Utveckling inom öppna licenser

En av de viktiga aspekterna med de licenser som ska diskuteras i denna guide är att de är skapade av individer eller organisationer för att hjälpa människor att ingå avtal med okända människor. Avtalen ingås genom att de okända människorna börjar använda det upphovsrättsskyddade materialet.

Det är svårt att säga varför en licens används, blir populär och överlever medan andra licenser försvinner. Förmodligen beror det på många faktorer i samspel. Licenserna som presenteras i denna guide representerar specialiserade licenser för konst, text, akademisk forskning, musik och spelutveckling samt licenssystemet Creative Commons. Den sistnämnda har kommit att bli den dominerande upphovsrättslicensen för innehåll på Internet och en de facto-standard för sådana licenser.

Positionen som de facto-standard kan ses i den stora spridningen som Creative Commons fått. Ytterligare en stark signal om Creative Commons position är att några tidigare licensprojekt har lagt ner sin verksamhet med hänvisning till Creative Commons.

*Here in Hollywood you can actually get a
marriage license printed on an Etch-A-Sketch.
Dennis Miller*

Om licenserna

I denna guide presenteras sju licenser samt ett licenssystem. Tanken med urvalet som presenteras här är att det ska spegla en innehållsmässig och ideologisk bredd. Ytterligare urvalskriterier är licensernas popularitet samt syftet till att de skapades. Urvalet i denna guide är ämnad att skapa en så bred bild som möjligt över licenser för upphovsrättskyddat material.

De licenser som har valts är:

1. Free Art License
2. GNU Free Documentation License
3. Sparc Addendum
4. Ethymonics Free Music License
5. Common Documentation License
6. BSD Free Documentation License
7. Open Game License

Avslutningsvis diskuteras licenssystemet Creative Commons.

Art is making something out of nothing and selling it.
Frank Zappa

Licens 1: Free Art License 1.3

(<http://artlibre.org/licence/lal/en/>)

La Licence Art Libre lanserades i juli 2000 och är den första copyleft-licensen för andra upphovsrättsliga verk än mjukvara. Den skapades i samma anda som GNU General Public License (GNU GPL) men med huvudsaklig inriktning på konstnärliga verk. Licensen kan med fördel användas för annat än konstnärliga verk. Licensen i syftar till att underlätta för användare att fritt kopiera, bearbeta och sprida upphovsrättsligt material med respekt för upphovsmannens rättigheter.

Syften med licensen är att respektera upphovsmannen utan att begränsa möjligheter till kreativt skapande, och i förordet åberopas den teknologiska utvecklingen som skäl till varför en ny licens behövs. Digital teknologi, Internet som infrastruktur samt tillgången till Fri Programvara har förändrat ramverket för skapande. Intellectuellt skapande kan spridas, utvecklas och förändras.

Art Libre-licensen skapades av juristerna Mélanie Clément-Fontaine och David Geraud samt konstnärerna Isabelle Vodjdani och Antoine Moreau. Licensen utvecklades efter diskussioner under rubriken ”Copyleft Attitude” mellan programmerare och konstnärer. Syftet var att anpassa copyleft-principerna till alla former av konstnärligt skapande. Den skrevs på franska och har översatts till engelska, tyska och spanska. Licensen återges i bilagedelen på engelska men oavsett språk är den giltig i alla länder som har undertecknat Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk.⁷

Bernkonventionen kräver av sina medlemsländer att de ska skydda upphovsrätten på verk av upphovsmän från andra medlemsländer, på samma sätt som det egna landets upphovsmän skyddas. Konventionen innebär att till exempel tyska upphovsrättslagar gäller för verk som publiceras eller framförs i Tyskland, oavsett i vilket land de ursprungligen skapades. Trots att verk tillerkänns ett snarlikt skydd genom de olika ländernas upphovsrättslagstiftning är det viktigt att påpeka att de olika länderna, kan uttrycka sitt skydd för upphovsrättsliga verk på mycket olika sätt.

Kommentarer

Licensen påpekar tidigt (artikel 2) att upphovsrätten ligger till grund för alla rättigheter upphovsmannen kan medge enligt licensen. Upphovsmannen kan inte begränsa de lagliga rättigheter som anges i upphovsrättslagstiftning i en generell licens av denna typ.

⁷ En internationell konvention med 160 anslutna stater vars syfte är att stärka upphovsmannens ställning internationellt.

2. EXTENT OF THE USAGE

This work is subject to copyright law, and the author, by this license, specifies the extent to which you can copy, spread, and modify it.

Tanken med licensen är att ge så många människor som möjligt tillgång till upphovsmännens arbete genom att tillåta att verket fritt kan spridas samt att verket ges möjlighet att utvecklas genom bearbetning, kopiering och vidare spridning av de bearbetade resultaten. Samtidigt skapar licensen en avtalsrättslig infrastruktur som förhindrar illvilligt beslag av verket.

2.1 FREEDOM TO COPY (OR TO REPRODUCE)

You have the right to copy this work for you, for your friends or for any other person, by employing whatever technique you choose.

2.2 FREEDOM TO SPREAD (TO INTERPRET, TO REPRESENT, DISTRIBUTE)

You can freely spread copies of these works, modified or not, whatever the medium, wherever you wish, for a fee or for free, if you observe all the following conditions:

- * attach this license, in its entirety, to the copies or indicate precisely where the license can be found,
- * specify to the recipient the names of the authors of the originals, including yours if you have modified the work,
- * specify to the recipient where he will be able to access the originals (either initial or subsequent).

The authors of the originals may, if they wish to, give you the right to spread the originals under the same conditions as the copies.

2.3 FREEDOM TO MODIFY

You have the right to modify copies of the originals (initial or subsequent) provided you observe all the following conditions:

- * all conditions in article 2.2 above, if you spread modified copies;
- * indicate that the work is a modified work and, if possible, the nature of the modifications;
- * spread the subsequent work under the same license or any compatible license.

The authors of the originals may, if they wish to, give you the right to modify the originals under the same conditions as the copies.

Licensen syftar till att, och underlättar för bearbetning och spridning men innehåller en hög grad av formella krav som måste uppfyllas. I artikel 2.2 fastslås att hela licensen måste medfölja vid spridning, att alla tidigare upphovsmän ska namnges samt man måste informera om var originalen kan hittas. Liknande krav finns även i GNU Free Document License (se nedan), även den starkt influerad av GNU GPL.

Att licensen har en copyleft-ideologi speglas i artikel 3, bestämmelsen anger att det inte är tillåtet med några ytterligare begränsningar i de rättigheter som medges i licensen.

6. YOUR INTELLECTUAL RIGHTS

The object of this license is neither to deny your author's rights on your contribution nor any related rights. By choosing to contribute to the evolution of this common work, you only agree to give others the same rights with regard to your contribution as those which were granted to you by this license. Giving these permissions does not require giving up your intellectual rights.

Licensen påpekar även i artikel 6 att den är bunden av upphovsrättslagstiftning genom att påpeka att framtida upphovsmän som bearbetar verk som licensieras under Free Art License behåller de rättigheter de erhåller som upphovsmän i enlighet med upphovsrättslagstiftning. Detta förhindrar dock inte att copyleft-bestämmelsen i artikel 3 fortfarande gäller.

3. RELATED RIGHTS

No action conferring either author's rights or related rights may interfere with the freedoms conferred by this license.

This is why, for example, interpretations must be subject to the same license or a compatible license. Similarly, integrating the work in a database, a compilation or an anthology must not be an obstacle to the enjoyment of the work as defined in this license.

*Free people, remember this maxim: We may acquire liberty,
but it is never recovered if it is once lost.
Jean-Jacques Rousseau*

Licens 2: GNU Free Documentation License

(<http://www.gnu.org/licenses/fdl.html>)

Licensen GNU Free Documentation License (GFDL) är en copyleft-licens ämnad för fri dokumentation. Den utvecklades av Free Software Foundation (FSF) för den dokumentation som skapades i samband med GNU-projektet (se ovan). Licensen är en motsvarighet till programvarulicensen GNU General Public License (GNU GPL), den skulle ge motsvarande rättigheter i programvara som i text att kopiera, bearbeta och sprida ett verk med det huvudsakliga villkoret att alla kopior och bearbetningar tillgängliggörs under GFDL.

Licensen tillåter kommersiell försäljning av verket men om den tillverkas i större upplagor (mer än hundra exemplar) ska digitala versioner av texten, som kan bearbetas och kopieras, tillhandahållas slutanvändaren.

GFDL offentliggjordes som utkast i slutet av 1999 för diskussion. Den första officiella versionen 1.1 kom i mars 2000 och en senare bearbetad version 1.2 kom i november 2002.

Grunden för GFDL var att skapa en licens som i första hand kunde användas för att underlätta spridande av datormanualer och annan teknisk litteratur. En av de stora användarna för GFDL var den Internetbaserade encyklopedin Wikipedia. Licensen är dock inte anpassad för den typ av verksamhet som Wikipedia ägnar sig åt. Anledningen till detta är att Wikipedia är en encyklopedi som är skapad och bearbetad av dess användare, alla användare som vill, kan skriva nya eller bearbeta befintliga texter.

The purpose of this License is to make a manual, textbook, or other functional and useful document "free" in the sense of freedom: to assure everyone the effective freedom to copy and redistribute it, with or without modifying it, either commercially or noncommercially. Secondly, this License preserves for the author and publisher a way to get credit for their work, while not being considered responsible for modifications made by others.

I sådan användning blir GFDL ett otympligt verktyg för att hantera upphovsrättsliga restriktioner och rättigheter. I december 2007 meddelade Wikipedias grundare Jimmy Wales, efter förhandlingar mellan Free Software Foundation, Creative Commons samt Wikimedia Foundation, att organisationerna har utvecklat ett förslag som innebär att FSF ska anpassa GFDL för att göra det möjligt för Wikimedia Foundation att överföra innehållet från GFDL till Creative Commons-licensen Erkännande-DelaLika.

Kommentarer

GNU Free Document License är skapad främst med en speciell verksform i åtanke. Denna återfinns i licensens förord som börjar med orden denna licens gäller för varje manual eller annat verk som innehåller ett meddelande från upphovsmannen att verket kan spridas under GFDL:s villkor. Fokus på manualer är tydlig genom hela licensen både i villkor om tryckning av fler än hundra kopior samt fokus på framtida bearbetning.

Meddelandet om licensen från upphovsmannen ger rättigheter till envar som vill kopiera, bearbeta och sprida verket utan krav på att anhålla om ytterligare tillstånd från upphovsmannen. Licenstagaren anses acceptera licensen då han eller hon gör något med dokumentet som enligt lag skulle kräva tillstånd av upphovsmannen.

GFDL (artikel 2) omfattar kopiering, bearbetning och spridning i alla format och medier för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål så länge licensen, upphovsrättsinformation samt information att GFDL gäller för dokumentet medföljer alla kopior. Samma villkor gäller för utlåning samt offentlig visning av dokument som omfattas av licensen.

Kommersiell användning: GFDL tillåter kopiering, bearbetning och spridning inom kommersiella eller icke-kommersiella ändamål. Detta innebär att det strider mot licensvillkoren att blanda in material som inte är tillåtet att kopiera, inte får bearbetas eller spridas eller på annat sätt begränsar dessa friheter. Det är även otillåtet enligt licensen (artikel 2) att använda tekniska hjälpmedel, att begränsa, kontrollera eller förhindra vidare läsning eller kopiering av material som distribueras.

2. VERBATIM COPYING

You may copy and distribute the Document in any medium, either commercially or noncommercially, provided that this License, the copyright notices, and the license notice saying this License applies to the Document are reproduced in all copies, and that you add no other conditions whatsoever to those of this License.

GFDL gör en tydlig skillnad mellan dokumentet och det så kallade sekundärmaterialet (Secondary Sections). Sekundärmaterial är sådant som åtföljer själva dokumentet utan att utgöra det huvudsakliga innehållet. GFDL omfattar inte sekundärmaterial även om detta material följer med när dokumentet levereras oavsett om det sker i digital eller annat format. Detta har som effekt att sekundärmaterialet inte kan ändras fritt i motsats till dokumentet.

I sekundärmaterial anges till exempel information om författarens eller förläggarens förhållande till texten samt erkännande av tidigare författare. Om någon ändrar i dessa texter kan inte helheten spridas under samma titel utan tillstånd från upphovsmannen. GFDL har även regler för hantering av annat sekundärmaterial såsom omslagstexter och dedikationer.

Villkor vid utskrifter: GFDL ställer villkor när dokument skrivs ut eller trycks. När dokument som omfattas av licensen skrivs ut eller trycks ska även licensen, upphovsrättsinformation samt informationen att licensen gäller för dokumenten även skrivas ut och bifogas med utskriften. Detta villkor gäller såväl för utskrifter av enstaka exemplar till kopiering/utskrift av ett större antal kopior.

Online-encyklopedin Wikipedia använder sig av GFDL som licens för materialet och för att följa villkoren av licensen ska användare av Wikipedia som skriver ut en kort artikel även skriva ut de texter som nämndes ovan. Dessa villkor gör GFDL otymplig att använda i relation till Wikipedia eftersom användare som vill skriva ut en kort artikel tvingas skriva ut flera sidor licens och upphovsrättstexter.

Vid tryckning av över hundra exemplar av en bok aktiveras ytterligare licensvillkor i artikel 3. Om dokumentets licensuppmaning kräver texter på omslag ska exemplaren man trycker omfatta dessa omslagstexter tydligt och läsbart. Ytterligare ett villkor som tillkommer vid tryckning av över hundra exemplar är att digitala kopior ska tillgängliggöras antingen genom att sprida dessa tillsammans med texterna eller genom att tillhandahålla information om var digitala kopior kan hittas online.

Vid tryckning av över hundra exemplar rekommenderar GFDL att upphovsmannen kontaktas och ges möjlighet att uppdatera dokumentet. Detta är dock inget bindande licensvillkor utan enbart en rekommendation.

4. MODIFICATIONS

You may copy and distribute a Modified Version of the Document under the conditions of sections 2 and 3 above, provided that you release the Modified Version under precisely this License, with the Modified Version filling the role of the Document, thus licensing distribution and modification of the Modified Version to whoever possesses a copy of it.

Bearbetning: GFDL innehåller detaljerad information om vad bearbetade texter bör innehålla (artikel 4), hur man kombinerar texter (artikel 5), hur man skapar samlingar av dokument och licensierar dessa tillsammans under en version av licensen (artikel 6), samt vid översättning (artikel 8). Gemensamt för dessa är att licensen, upphovsrättsinformation samt förklaringen att dokumentet är licensierad under GFDL ska bifogas. Syftet med detta är att understryka att de friheter som upphovsmännen ger användare i första ledet inte går förlorade genom någon form av bearbetning i framtiden.

En viktig del av den bearbetning som tillåts enligt GFDL är villkoren kring transparenta format (transparent formats). Transparenta kopior är sådana kopior som är maskinläsbara i datorprogram som är tillgängliga för allmänheten. Detta innebär vanliga text- ord- och bildbehandlingsprogram som gör det möjligt för allmänheten att bearbeta dokumentets text och bild. Exempel på transparenta format är ASCII, Textinfo, LaTeX, SGML, XML, HTML, PostScript eller PDF som tillåter mänsklig bearbetning.

Transparent är dock ett komplicerat begrepp. I en strikt läsning av licensen kan begrepp såsom generisk textbehandlare (artikel 1) tolkas till att utesluta varje format som inte kan läsas av människor, även om dessa används i ordbehandlare vars källkod har tillgängliggjorts enligt principerna för Fri och öppen källkods-rörelsen. Vid en mer ändamålsenlig tolkning kan dock format såsom Microsoft Word .doc-format accepteras som transparent eftersom en del av dessa kan bearbetas i OpenOffice ordbehandlaren vars källkod har tillgängliggjorts enligt principerna för Fri och öppen källkods-rörelsen. Stöd till denna ändamålsenliga tolkning återfinns i meningen i

artikel 1 att icke transparenta dokument är sådana som endast kan läsas och bearbetas i så kallade ”proprietary”⁸ ordbehandlare.

Licensens upphörande (artikel 9): GFDL har en tydlig text om vad som händer när licensvillkoren bryts. Alla är fria att kopiera, bearbeta och sprida i enlighet med villkoren i licensen. Alla försök som faller utanför licensvillkoren leder till att licensen ogiltigförklaras.

9. TERMINATION

You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Document except as expressly provided for under this License. Any other attempt to copy, modify, sublicense or distribute the Document is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

Utan en giltig licens handlar all bearbetning eller spridning utan upphovsmannens medgivande om potentiellt upphovsrättsintrång. De användare som har erhållit kopior från någon vars licens har upphört på grund av artikel 9 har dock fortfarande giltiga licenser så länge de följer licensvillkoren.

⁸ Sådan programvara som inte uppfyller de fyra friheter som Free Software Foundation värnar om.

*An author values a compliment even when it
comes from a source of doubtful competency.
Mark Twain*

Licens 3: Sparc Author Addendum

(<http://www.arl.org/sparc/author/addendum.shtml>)

En av de viktigare upphovsrättsdiskussionerna på senare tid handlar om forskares publicering av forskningsresultat. Problemet uppmärksammades först hos forskningsbibliotek vid universiteten och var initialt begränsat till problemen med de snabbt ökande kostnaderna för prenumerationer på vetenskapliga tidskrifter. Universitetsbiblioteken förväntades ha ett växande bestånd av tidskrifter samtidigt som priserna för enskilda tidskrifter steg. När kostnaderna för tidskrifter steg i högre takt än inflationen samtidigt som antalet tidskrifter som biblioteken var tvungna att prenumerera på ökade, skapades den så kallade ”serials crisis”.

”Serials crisis” syftade på att flera forskningsbibliotek oroade sig över att inte längre ha ekonomisk möjlighet att tillhandahålla ett adekvat bestånd av forskningstidskrifter för lärare, studenter och forskare – en situation som naturligtvis skulle få en negativ effekt på förmågan att forska och undervisa.

Grunden till krisen ligger i det vetenskapliga meriteringssystemet. Forskare meriteras genom att publicera artiklar i vetenskapliga journaler. Det finns dock inget incitament för en forskare att säkerställa äganderätten till artiklarna. Detta har lett till att de forskare som skriver vetenskapliga artiklar oftast överlåter de upphovsrättsliga ekonomiska rättigheterna till förläggaren för publicering.

Från att börjat som en diskussion om kostnaden för vetenskapliga journaler fördjupades diskussionen till att omfatta tillgången till vetenskaplig forskning ur ett större perspektiv. Det som idag kallas Open Access är ett projekt att säkerställa att forskare inte reflexmässigt ska avtala bort sina ekonomiska rättigheter och att artiklarna hålls tillgängliga online för alla att läsa.

Den första stora internationella uttrycket för Open Access var Budapest Open Access Initiative i februari 2002 som skapade en tydlig definition, och en mängd universitetsbibliotek och universitet världen runt har undertecknat den. Sedan 2002 har flera initiativ och verktyg för Open Access utvecklats, ett av dessa är SPARC Author Addendum (SAA). SAA är ett enkelt avtal som upphovsmän till vetenskapliga artiklar kan lägga till de avtal som förläggarna vill att de ska underteckna. SAA utvecklades av SPARC i samarbete med Creative Commons och Science Commons.

Kommentar

Syftet med SAA är att underlätta för upphovsmännen att bevara vissa rättigheter i relation till upphovsrätten. SAA bygger på att det finns ett avtal mellan förläggaren och författaren (Publication Agreement) och att SAA inte är i konflikt med det befintliga avtalet utan enbart anpassar det till att ge upphovsmännen vissa rättigheter.

3. This Addendum and the Publication Agreement, taken together, allocate all rights under copyright with respect to all versions of the Article. The parties agree that wherever there is any conflict between this Addendum and the Publication Agreement, the provisions of this Addendum are paramount and the Publication Agreement shall be construed accordingly.

SAA uttrycker detta genom att skriva (artikel 3) att SAA och det befintliga avtalet tillsammans reglerar de rättigheter som gäller samt att vid en eventuell konflikt ska avtalet tolkas med hänsyn till de syften som uttrycks i SAA.

4. Author's Retention of Rights. Notwithstanding any terms in the Publication Agreement to the contrary, AUTHOR and PUBLISHER agree that in addition to any rights under copyright retained by Author in the Publication Agreement...

Artikel 4 ger uttryck för de rättigheter som SAA säkerställer för författaren:

- (1) Rätten att reproducera, sprida, framföra och offentligt visa verket i alla format för icke-kommersiella ändamål.
- (2) Rätten för upphovsmannen att skapa bearbetade versioner av verket.
- (3) Rätten för upphovsmannen att tillåta andra att använda verket för icke-kommersiella ändamål under villkor att upphovsmannen erkänns samt att tidskriften där verket är publicerat citeras som källa till första publicering.

Dessa villkor säkerställer att upphovsmannen inte förlorar rätten att använda sitt verk samt att verket kan bevaras i digital form vid universitetsbibliotek eller annat öppet arkiv där allmänheten har tillgång till verket utan kostnad.

*There is no feeling, except the extremes of fear
and grief, that does not find relief in music.
T.S. Eliot*

Licens 4: Ethymonics Free Music License

(<http://www.ethymonics.co.uk/fml.html>)

Ursprunget till Ethymonics Free Music License är ett musikbolag som var starkt präglad av GNU GPL-licensen, och utgjorde ett experiment jämfört med rådande affärsmodeller för musik genom att dra fördel av den digitala kommunikationsinfrastrukturen. Bolaget insåg tidigt att ett av de hinder som fanns för den spridning de hade tänkt sig var just upphovsrätten. De släppte sin licens version 1 under augusti 2000.

The licenses for most musical works are designed to take away your freedom to share the music. By contrast, this Free Music License is intended to guarantee your freedom to make copies of a piece of music, and charge for this service if you wish. Recipients of those copies have the same freedom. The word "Free" in "Free Music License" means the freedom to make copies. It does not mean that those copies cannot then be sold.

Deras arbete har en starkt ideologisk prägel med drag av anti-kommersialism. De skriver på sin hemsida att när upphovsrättsligt skyddade verk sammanblandas med kommersiella intressen är det lätt att det blir en felprioritering. Konsten blir inte längre till gagn för samhällelig upplysning. Detta leder till en bristande tydlighet som skapar cynism bland publiken samt underminerar musikerns möjlighet att få en inkomst genom sin konstnärliga strävan. Grunden till konflikten ligger i de stora investeringar som krävs för att skapa kommersiell musik i konflikt med avsaknaden av kostnader för kopiering av digitalt lagrad musik. Ethymonics lösning är att licensiera bort musiken och låta artisten tjäna sin inkomst via livekonserter.

Kommentar

Licensen bär en tydlig prägel av GNU GPL genom sin struktur och sitt språkbruk. På engelska leder begreppet "free" till en språklig förvirring eftersom ordet kan båda syfta till gratis ("free beer") och fri ("free speech"). Därför är det viktigt för Ethymonics att påpeka att den frihet som licensen strävar efter är inte gratis musik. De vill kunna sälja skivor men samtidigt vill de att tillgången till musiken ska vara fri. Deras lösning är att se musikköp som ett stöd till artisten. De skriver att om man uppskattar artisten så kan man köpa skivan eller gå på en konsert.

Licensen ger dock rättigheter för andra att få fri (och gratis) tillgång till det musikaliska verket samt rättigheter att kopiera och sprida det musikaliska verket under förutsättning att man:

- tydligt exponerar upphovsrättsinformation.
- bevarar alla texter som hänvisar till licensen.
- tillsammans med musiken tillhandahåller relevant information (till exempel namn, artistnamn samt övriga upphovsmän).

- tillsammans med musiken sprider en kopia av licensen eller en Internetadress där licensen återfinns.

I de fall musiken samlas på sätt som omöjliggör villkoren ovan (till exempel inspelning av ett framförande) ska informationen ovan hämtas och bifogas innan fortsatt spridning får ske.

Dessutom ger licensen rätten att spela eller framföra verket offentligt under förutsättning att man till åhörarna meddelar namn på artist och verkets titel. Inspelning av ett sådant framförande faller in under licensens villkor.

2. You may copy and distribute copies of the Music as you receive it, in any medium, provided that you:

(a) conspicuously and appropriately publish on each copy an appropriate copyright notice;

(b) keep intact all the notices that refer to this License;

(c) supply, with each copy of the Music, all significant information about the Music, including the title of the work, the name of the artist, and the names and roles of all credited personnel;

(d) supply, to each recipient of the Music, along with the Music, either a copy of this License or a clearly visible URL that lets the recipient know where to find a copy of this License on the Internet.

If the information required by (a) to (d) above is not available, for example when the Music has been received by making a recording of a performance, then this information must be obtained independently and no copies can be made or distributed without this information being included with each copy of the Music.

You may, at your option, charge a fee for the act of supplying a copy of the Music.

Om en inspelning av ett framförande av ett verk som omfattas av licensen ska spridas måste licensen tillgängliggöras tillsammans med inspelningen. Licensen ger även rätten att göra kopior av en sådan inspelning under förutsättning att licensen tillgängliggörs.

Licensen tillåter inte, i sann copyleft-anda, att underlicenser skapas eller att ytterligare begränsningar påförs verket eller verk som tillkommer genom bearbetningar av det ursprungligt licensierade verket.

*Millions saw the apple fall, but
Newton was the one who asked why.
Bernard M. Baruch*

Licens 5: Common Documentation License

(<http://www.opensource.apple.com/cdl/>)

Common Documentation License (CDL) skapades av datorföretaget Apple för att underlätta upphovsrättslig hantering av dokumentation. Grunden för CDL är att underlätta för användare att få en relativt fri och enkel kopiering och spridning av dokumentation samtidigt som upphovsmännens rättigheter bevaras.

0. Preamble. The Common Documentation License (CDL) provides a very simple and consistent license that allows relatively unrestricted use and redistribution of documents while still maintaining the author's credit and intent. To preserve simplicity, the License does not specify in detail how (e.g. font size) or where (e.g. title page, etc.) the author should be credited. To preserve consistency, changes to the CDL are not allowed and all derivatives of CDL documents are required to remain under the CDL. Together, these constraints enable third parties to easily and safely reuse CDL documents, making the CDL ideal for authors who desire a wide distribution of their work. However, this means the CDL does not allow authors to restrict precisely how their work is used or represented, making it inappropriate for those desiring more finely-grained control.

Licensen specificerar att förändringar till CDL inte är tillåtna och att alla bearbetade versioner av CDL-licensierade dokument måste spridas under CDL. Syftet är att hjälpa användare att enkelt och tryggt återanvända CDL-licensierade dokument. Detta innebär att upphovsmän inte i detalj kan styra hur deras arbete ska användas eller presenteras, och därför är CDL inte anpassad till detaljerad kontroll.

Kommentarer

CDL inleds med en tydlig anvisning om att licensvillkoren måste följas samt att ett bindande avtal skapas genom användning av materialet. Om användare på något sätt är förhindrade från att följa villkoren i CDL måste de avstå från att använda materialet.

Grunden i licensen är att användaren kan använda, kopiera, bearbeta framföra, sprida och publicera dokumentation och bearbetade versioner. Tillståndet ges för alla format (fysiska och elektroniska) i kommersiell eller icke-kommersiell användning.

Förutsättning för denna användning är att upphovsrättsnotiser bevaras samt att licensen bifogas eller hänvisas till. Inga förändringar får göras till CDL. Vad gäller bearbetade verk ska dessutom de bearbetningar som gjorts summeras.

*The length of this document defends
it well against the risk of its being read.
Winston Churchill*

Licens 6: BSD Free Documentation License

(<http://www.freebsd.org/copyright/freebsd-doc-license.html>)

FreeBSD Documentation License (BSDDL) skapades som en licens för att gälla för dokumentationen av FreeBSD⁹-operativsystemet. Tanken var att den filosofi som präglar FreeBSD även ska återfinnas i det sätt som dokumentationsmaterialet licensieras. Till skillnaden från många andra licenser som diskuteras här är BSDDL inte en copyleft-licens. Liksom BSD-licensen skapad för operativsystemet FreeBSD kan bearbetningar som skapas från dokumentationen licensieras under andra villkor än de som anges i BSDDL.

Detta innebär att det inte finns något hinder för att göra fria program under en BSD-licens ofria genom att använda andra avtal eller licenser. De tidigare versioner som släppts under BSD-licens förblir dock fria.

Redistribution and use in source (SGML DocBook) and 'compiled' forms (SGML, HTML, PDF, PostScript, RTF and so forth) with or without modification, are permitted provided that the following conditions are met:

1. Redistributions of source code (SGML DocBook) must retain the above copyright notice, this list of conditions and the following disclaimer as the first lines of this file unmodified.
2. Redistributions in compiled form (transformed to other DTDs, converted to PDF, PostScript, RTF and other formats) must reproduce the above copyright notice, this list of conditions and the following disclaimer in the documentation and/or other materials provided with the distribution.

Licensen är kort och tydlig. Det som gör licensen komplex är snarare det den inte säger – det vill säga att det är tillåtet för andra människor än upphovsmannen att bearbeta verket och släppa helheten i en ny licens som inte ger användare de friheter bearbetaren fick.

⁹ BSD är en akronym för Berkeley Software Distribution, ett Unix-liknande operativsystem.

*You play the hand you're dealt.
I think the game's worthwhile.
C. S. Lewis*

Licens 7: Open Game License

(<http://www.opengamingfoundation.org/ogl.html>)

Open Game License (OGL) är en licens utvecklad för rollspel och publicerad av Wizards of the Coast, ett dotterbolag till spelbolaget Hasbro. The Wizards of the Coast tillverkar spelet Dungeons and Dragons, ett invecklat icke-datorberoende brädspel där spelarna intar roller som riddare, alver och mäktiga häxmästare. OGL publicerades under 2000 i samband med spelets tredje upplaga.

OGL används tillsammans med spelsystemet inom Dungeons and Dragons, som kallas d20, för att ge individer och organisationer (kommersiella och icke-kommersiella) rätt att bearbeta och sprida spelet. Licensen har även använts för att licensiera annat upphovsrättsligt innehåll än Dungeons and Dragons inom den så kallade open gaming-rörelsen.

Licensen har gjort det möjligt för andra kreativa användare att skapa innehåll till Dungeons and Dragons. Dessutom ger licensen användare möjlighet att skapa helt nya spel och genrer i helt olika miljöer med utgångspunkt från reglerna som gäller för tredje upplagan av Dungeons and Dragons.

Fördelen med detta är att spelarna bara behöver lära sig ett system för att sedan kunna få tillgång till en stor mängd tilläggsmaterial att välja mellan. Spelutvecklare får tillgång till en stor grupp initierade och intresserade spelare samtidigt som Wizards of the Coast får tillgång till resultat från en stor mängd oavlönade utvecklare. Utvecklingen stärkte positionen och värdet av de centrala böckerna (till exempel manualer och kosmologibeskrivningar) inom Dungeons and Dragons.

Kommentar

Det som skiljer OGL från andra licenser för öppet innehåll eller fri programvara är dess uppenbara fokus på spelande och spelandets särskilda villkor.

OGL beskriver två typer av innehåll Open Gaming Content (OGC) och icke-OGC innehåll. Det senare är sådant material som traditionellt omfattas av sedvanlig upphovsrätt. OGL-licensen tillåter sammanblandning av OGC och icke-OGC material i ett och samma verk så länge som det tydligt framgår vilka delar av verket som härrör från OGC.

OGL definierar även idén om Product Identity (PI): produkter, varumärken samt andra igenkänningsbara tecken. PI omfattar även artefakter (konstgjorda föremål), varelskaraktärer, berättelser, handlingar, tematiska element, dialog, händelser, språk, teckningar, symboler, designelement, skildringar, liknelser, format, koncept, temana samt grafiska, fotografiska och andra visuella och audio representationer. Dessutom

omfattar PI även namn, beskrivningar av karaktärer, trollformler, förtrollningar, personligheter, lag, liknelser, speciella egenskaper.

2. The License: This License applies to any Open Game Content that contains a notice indicating that the Open Game Content may only be Used under and in terms of this License. You must affix such a notice to any Open Game Content that you Use. No terms may be added to or subtracted from this License except as described by the License itself. No other terms or conditions may be applied to any Open Game Content distributed using this License.

PI är tydligt definierade av den som bearbetar och genom att använda OGL förhindras mottagaren att sprida, kopiera eller bearbeta en PI. För detta krävs separat tillstånd från rättighetsinnehavarna.

OGL ställer erkännande som krav vilket uppfylls genom att alla anvisningar om upphovsrätt kopieras från det OGC som kopieras, bearbetas eller sprids. Till skillnad från andra open source-licenser måste själva licensen förändras genom att alla upphovsrättsnotiser läggs till artikel 15 i licensen.

*The law arrests the man or woman
Who steals the goose from off the common;
But lets the greater villain loose
Who steals the common from the goose.
Anonymous*

Creative Commons – ett licenssystem

(<http://www.creativecommons.org>)

Creative Commons grundades år 2001 när en grupp amerikanska jurister insåg att det fanns ett växande behov av att skapa ett enklare system för skapande människor att hantera det upphovsrättsliga regelverket. Det grundläggande problemet ansågs vara att upphovsrättslagstiftningen kräver tillstånd från upphovsmännen för all typ av hantering (kopiering, bearbetning, spridning, framförande). I kombination med digital teknologi och Internet som kommunikationsinfrastruktur ansågs detta regelverk vara alltför rigid och svårhanterligt.

Grundarna till Creative Commons ville förenkla för skapande människor att dela med sig av sitt eget material. De lät sig inspireras av Free Software Foundations metod av att tillhandahålla gratis upphovsrättslicenser, och eftersom de förstod att olika människor ville skydda olika aspekter av sina verk insåg de att det också skulle krävas flera varianter av licensen.

En Creative Commons-licens är baserad på upphovsrätt och licenserna kan därför användas för alla verk som skyddas av upphovsrätt eller närstående rättigheter. En Creative Commons-licens ger användaren möjlighet att diktera villkoren för hur andra kan utnyttja ensamrätterna till verket, till exempel rätten att kopiera verket, skapa bearbetningar, sprida verket och/eller tjäna pengar på verket. Licenserna ger inte upphovsmannen möjlighet att förbjuda något som annars är tillåtet enligt lag, till exempel citering och privatkopiering. De ger inte heller någon kontroll över sådant som inte skyddas av upphovsrätt eller närstående rättigheter, såsom faktauppgifter eller idéer.

Creative Commons-licensen hänger samman med verket och ger samma rättigheter till alla som kommer i kontakt med verket. Detta betyder att om Anders har ett exemplar av ett Creative Commons-licensierat verk så kan han ge en kopia till Eva och Eva kommer automatiskt att ha samma rätt att använda verket i enlighet med licensen som Anders har. Det uppkommer härmed ett licensavtal med Anders och ett med Eva.

Hur fungerar Creative Commons?

Det finns som sagt ett antal varianter på Creative Commons-licensen, för att tillgodose olika upphovsmäns behov. Den som vill utnyttja Creative Commons ställs därför inför ett par enkla frågor.

Frågorna upphovsmannen måste besvara för att generera licensen är: (1) om hon vill tillåta kommersiell användning av verket samt (2) om hon vill tillåta bearbetningar av sitt verk. Om upphovsmannen väljer att tillåta bearbetningar följer ytterligare en fråga: ska hon kräva att alla verk som skapas utifrån bearbetningar av hennes ursprungliga verk sprids med samma rätt för alla att bearbeta det nya verket? Denna sista fråga är Creative Commons motsvarighet till idén om Copyleft.

Utifrån svaren på dessa frågor hänvisas hon till rätt licensvariant och dessutom skapas tre dokument:

1. Ett lättläst dokument med villkoren för användandet av verket ("Commons Deed").
2. Metatext, det vill säga information om verket och licensen anpassad för datorer och sökmotorer ("Digital Code").
3. Licensen ("Legal Code").

Avsikten är att även personer utan juridisk skolning enkelt ska kunna få en uppfattning om sina rättigheter och skyldigheter. Också här kan göras en jämförelse med licenserna för fri programvara där det kan vara svårt att få en uppfattning om vad som gäller i de ibland kryptiskt formulerade licenstexterna.

Ingen ångerrätt

Licensen som skapas är oåterkallelig. Det betyder att upphovsmannen inte kan hindra någon som fått verket med en Creative Commons-licens från att använda det i enlighet med licensen. Upphovsmannen kan sluta distribuera verket med en Creative Commons-licens när hon vill men detta innebär inte att existerande licenser återkallas. Existerande exemplar, oavsett om de är exakta kopior eller publicerade i samlingsverk eller bearbetningar, kan alltså fortsätta att cirkulera. Upphovsmannen bör därför noga tänka igenom valet av Creative Commons-licens eftersom andra har rätt att använda hennes verk i enlighet med licensen även om hon själv senare skulle välja att sluta distribuera verket.

Om upphovsmannen inte uppskattar det sätt som någon har gjort en bearbetning av verket eller inkluderat det i ett annat verk med stöd av Creative Commons-licensen kan upphovsmannen begära att dennes namn tas bort från det bearbetade verket eller samlingsverket. Dessutom ger upphovsrättslagarna i de flesta länder inklusive Sverige (se ovan) upphovsmannen "ideella rättigheter" vilket kan ge gottgörelse om en bearbetning är att betrakta som en "nedsättande behandling" av verket.

Nedsättande behandling definieras ofta som en förvanskning eller vanställande av verket eller behandling som inverkar menligt på upphovsmannens ära eller rykte. Alla Creative Commons-licenser lämnar den ideella rätten oförändrad. Detta innebär att den ursprunglige upphovsmannen har möjlighet att vidta åtgärder mot bearbetningar som kränker den ideella rätten. En bearbetning, eller annan användning, av verket som den ursprunglige upphovsmannen ogillar behöver dock inte med nödvändighet bedömas som intrång i den ideella rätten.

*You don't have to burn books to destroy a culture.
Just get people to stop reading them.
Ray Bradbury*

Den lättlästa texten

Syftet med den lättlästa texten är att på ett enkelt sätt ge en översikt över vilka villkor upphovsmannen har valt när denne tillåter andra att använda verket. För att öka signaleffekten används fyra olika symboler för att motsvara de fyra villkoren som kan kombineras för att skapa de sex licensvarianter som utgör grunden för Creative Commons-systemet. Det är viktigt att komma ihåg att dessa symboler/villkor genereras utifrån svaren på de tre frågorna ovan. Här följer en kort beskrivning av symbolerna och de villkor de motsvarar:

Erkännande: Det är tillåtet för andra att kopiera, bearbeta, sprida och framföra det upphovsrättskyddade verket samt alla bearbetade versioner som härstammar från detsamma så länge de erkänner dig som upphovsman.

Exempel: Eva sprider ett fotografi hon har tagit på en vy över Göteborg under en Erkännande-licens eftersom hon vill att alla ska använda hennes bild men samtidigt vill hon erkännas som upphovsman. Anders hittar Evas fotografi och vill använda en detalj i det till en guidebok han har skrivit. Han kopierar och beskär fotografiet och lägger till det i boken med en text som tydligt visar att Eva är upphovsmannen.

Icke-kommersiell: Det är tillåtet för andra att kopiera, bearbeta, sprida och framföra det upphovsrättskyddade verket och alla bearbetade versioner som härstammar från det så länge som de inte används kommersiellt.

Exempel: Eva sprider ett fotografi hon har tagit på en vy över Göteborg under en icke-kommersiell licens eftersom hon vill att alla ska använda hennes bild men hon vill inte att någon annan ska tjäna pengar på hennes bilder. Anders hittar Evas fotografi och vill använda en detalj i det till en guidebok han har skrivit. Han kopierar och beskär fotografiet och lägger till det i boken. Eftersom Eva har valt villkoren icke-kommersiell innebär detta att Anders enbart kan ge bort boken utan att ta betalt.

Inga Bearbetningar: Det är tillåtet för andra att kopiera, sprida och framföra det upphovsrättskyddade verket så länge de inte bearbetar verket.

Exempel: Eva sprider ett fotografi hon har tagit på en vy över Göteborg under en licens som inte tillåter bearbetningar eftersom hon vill att alla ska använda hennes bild men inte att någon ska ändra bilden. Anders hittar Evas fotografi och vill använda

det till en guidebok han har skrivit. Eftersom Eva har valt att inte tillåta bearbetningar kan Anders inte beskära fotografiet. Han kan dock använda det till sin bok och sälja boken kommersiellt.

Dela Lika: Det är tillåtet för andra att kopiera, bearbeta, sprida och framföra ditt upphovsrättskyddade verk samt alla bearbetade versioner som härstammar från den så länge bearbetningarna sprids under samma villkor som det ursprungliga verket licensierades under.

Exempel: Eva sprider ett fotografi hon har tagit på en vy över Göteborg under en licens som kräver att den som använder bilden delar den bearbetade versionen under samma villkor som hon själv har delat med sig av sin bild. Anders hittar Evas fotografi och vill använda en detalj i det till en guidebok han har skrivit. Han kopierar och beskär fotografiet och lägger till det i boken. Eftersom Eva har valt villkoret ”Dela Lika” innebär detta att Anders enbart kan ge ut boken under villkor att han ger andra samma rättigheter till deras samlade verk som han själv har fått av Eva.

Vilka licenser kan skapas?

Beroende på de svar som upphovsmannen väljer till de frågor vi diskuterade ovan skapas en av sex möjliga licenser.

LICENS	VILLKOR
	Erkännande
	Erkännande och inga bearbetningar
	Erkännande, inga bearbetningar och icke-kommersiellt användande
	Erkännande och icke-kommersiellt användande
	Erkännande, icke-kommersiellt användande och dela lika
	Erkännande och dela lika

De sex olika Creative Commons-licenserna.

Rent matematiskt kan licenssymbolerna skapa fler kombinationer, till exempel erkännande-ingabearbetningar-dela lika. Anledningen till att dessa inte finns är att det är juridiskt omöjligt att blanda ihop villkoren dela-lika med villkoren Inga-Bearbetningar. Detta på grund av villkoren dela-lika innebär att man gör bearbetningar för att sedan ge andra samma rätt att göra bearbetningar.

Dessa sex CC-licenser har alla en liknande struktur som ska underlätta jämförelser mellan dem. Alla varianter tillåter kopiering, spridning och offentligt framförande och visning av verket utan några avgifter. Skillnaderna i licenserna, som vi ska se nedan, återfinns i artikel 3 och 4 som skiljer sig åt mellan de olika varianterna, där artikel 3 ger licenstagaren rättigheter att sprida, kopiera och bearbeta under de villkor som anges i artikel 4.

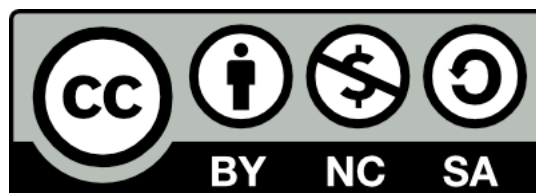
3. Licensupplåtelse. Enligt dessa Licensvillkor erhåller Licenstagaren en global, royaltyfri, icke-exklusiv, evig (för skyddstiden för ensamrätten enligt vad som följer av lag) licens att utnyttja de rättigheter som framgår i det följande.

1. att framställa exemplar av Verket, att infoga Verket i ett eller flera Samlingsverk och att framställa exemplar av sådana Samlingsverk;
2. att sprida exemplar eller upptagningar av Verket eller på annat sätt göra det tillgängligt för allmänheten, även såsom infogat i Samlingsverk;

Ovanstående rättigheter får utövas i alla nuvarande och framtida media och format. Ovanstående rättigheter inkluderar rätten att utföra sådana ändringar som är tekniskt nödvändiga för att kunna utöva rättigheterna i andra media och format. Inga andra rättigheter än de som uttryckligen anges enligt ovan tillkommer Licenstagaren.

Eftersom syftet med Creative Commons-systemet är att minska den komplexitet och osäkerhet som råder i relation till tillstånd och upphovsrätt har symbolernas signaleffekt en viktig betydelse för dess användning.

Ett annat område där symbolernas signaleffekt kommer till bra användning är när en användare markerar sitt verk. En sådan markering av texten sker på samma ställe där man traditionellt hittar upphovsrättsinformation. Om upphovsmannen till exempel har valt licensen erkännande-ickekommersiell-dela lika så kan hon markera sitt verk med denna symbol för att andra ska på ett enkelt sätt känna igen de villkor som gäller.

Symbolen för licensen erkännande-ickekommersiell-dela lika.

Naturligvis kräver detta att den som ser symbolerna är bekant med systemet. Därför är det viktigt att tillhandahålla information om var licensen och information om den kan hittas. I det allra flesta fall sker detta med en hänvisning till Creative Commons hemsida. I det fall där verket finns ute på Internet fungerar bilden ovan även som en länk till den aktuella licensen.

Licenserna är icke-exklusiva, vilket gör att andra licenser också kan användas för verket. Detta innebär att en upphovsman kan välja att sprida sitt verk under en

Creative Commons-licens och samtidigt upprätta en licens eller ett avtal med andra villkor. Ett exempel på ett sådant användande kan vara att en konstnär lägger upp bilder på Internet under till exempel en Creative Commons-licens med icke-kommersiellt som ett av villkoren. Sedan kontaktas konstnären av ett förlag som vill använda verket kommersiellt. Det står upphovsmannen fritt att avtala om en kommersiell användning med förlaget. Upphovsmannen begränsas därför inte av sin egen licens.

Metadata/metatext

Systemet med Creative Commons använder sig av metadata/metatext för att uttrycka avsikten bakom licenserna i maskinläsbar form. De har valt en blandning av RDF och XML på grund av systemets mångfald: verktyg som hanterar RDF och XML, men också vanlig text, kan enkelt behandla deras metadata-filer eftersom de förser dem med ett strukturerat format. Men på samma sätt som XML-verktyg gör det enklare att behandla information än textbaserade verktyg, så gör RDF-verktyg det ännu enklare. Creative Commons uppmuntrar alla deras utvecklare att använda RDF-verktyg där det är möjligt. De arbetar också tillsammans med användare för att förse de som vill med Creative Commons provkod, på flera olika språk, som visar hur enkelt det är att ha nytta av RDF-informationen. Creative Commons är också öppna för att erbjuda konvertering från RDF till andra format.

Kommentar

Creative Commons-licenser är anpassade för alla sorters upphovsrättsskyddat material, inte i första hand för datorprogram med tillhörande dokumentation. Det allra viktigaste är att licenserna nått en stor spridning och blivit något av en de facto-standard bland dem som är intresserade av att licensiera under denna typ av öppna licenser. Standardisering gör bland annat att det är lätt för en licenstagare att snabbt avgöra vad han får eller inte får göra med ett verk. För verk som publiceras elektroniskt finns även möjligheten att använda metadata för att märka verket med licensinformation. Detta gör att till exempel sökmotorer kan låta en användare söka efter material licensierat under en viss licens.

Licensen ger rätt att kopiera, bearbeta, sprida, framföra verket i alla nuvarande och framtida media och format. Dessa rättigheter inkluderar rätten att utföra sådana ändringar som är tekniskt nödvändiga för att kunna utöva rättigheterna i andra media och format.

De inskränkningar som finns i licensen är att licensen eller dess webbadress anges, alla hänvisningar till licensen ska bibehållas, villkoren får inte ändras, andrahandsupplåtelser av rättigheter till verket är ej tillåtna. Tekniska åtgärder som begränsar rättigheter enligt licensen är inte tillåtna.

När licenstagaren nyttjar rättigheter till upphovsrättsskyddade verk måste licenstagaren se till att alla hänvisningar till licensen behålls. Dessutom ska upphovsmannen omnämnas, titeln på verket ska anges samt, om det är praktiskt möjligt, en Internet-adress anges.

Ett förtydligande är att om någon del av licensen skulle befinnas vara ogiltig, otillåten eller överkställbar ska detta inte påverka giltigheten av övriga bestämmelser.

Bakgrund

Creative Commons grundades år 2001 av IT-juridik- och immaterialrättsexperterna James Boyle, Michael Carroll och Lawrence Lessig, tillsammans med Hal Abelson professor i datavetenskap vid MIT, advokaten, dokumentärfilmaren och IT-rättsexperten Eric Saltzman, och Eric Eldred, som arbetar med webbpublicering av information vars upphovsrätt gått ut. Projektet startades med hjälp av studenter och personal vid Berkman Center for Internet och Society vid Harvard Law School. De första åren var Creative Commons baserat på och fick bidrag från Stanford Law School och Center for Internet & Society.

Idag finns licenserna anpassade till över 40 länders språk och rättsliga system. Dessa är: Argentina, Australien, Belgien, Brasilien, Bulgarien, Chile, Colombia, Danmark, England (och Wales), Filippinerna, Finland, Frankrike, Grekland, Indien, Israel, Italien, Japan, Kanada, Kina, Kroatien, Luxemburg, Makedonien, Malaysia, Malta, Mexiko, Nederländerna, Nya Zeeland, Peru, Polen, Portugal, Puerto Rico, Serbien, Singapore, Skottland, Slovenien, Sydafrika, Sydkorea, Spanien, Sverige, Schweiz, Taiwan, Tyskland, Ungern, USA och Österrike.

The final mystery is oneself.
Oscar Wilde

Generella kommentarer

Alla de licenser som har diskuterats i denna guide bygger på två juridiska förutsättningar, dels avtalsrätt och dels upphovsrätt. Detta innebär att upphovsrätten används som en yttre gräns och skyddsmekanism inom vilken licenser kan skapas och användas med trygghet.

Eftersom grunden till licensernas användningsområde inte kan gå längre än upphovsrätten innebär det att de juridiska rättigheter som individer får tillgång till genom upphovsrätten (till exempel citaträtten) inte kan avtalas bort genom generella licenser. Detta innebär även att skyddslängden alltid gäller och inte kan avtalas bort. Licensen kan enbart vara effektiv så länge upphovsrättens skyddslängd (oftast upphovsmannen livslängd plus 70 år, se ovan) varar.

En annan effekt av att upphovsrätten ligger till grund för licenserna är att det finns en regleringsmekanism i de fall då ett avtalsbrott sker. Om en licenstagare bryter mot villkor i licensen på ett sådant sätt som ogiltigförklarar licensen kan upphovsmannen använda sig av upphovsrättslagstiftning för att skydda sitt verk på samma sätt som om licenser inte skulle användas.

Av samma skäl, att lagstiftningen inte kan kringgå genom licenser, kan inte heller de lagstiftade ideella rättigheterna kringgå via licenser. Detta innebär att upphovsmannen alltid ska erkännas samt att denne har rätt att motsätta sig kränkande användningar eller kränkande ändringar i verket.

Upphovsrättsområdet är ett rättsområde under utveckling. Den tekniska utvecklingen och nya användningsområden för kommunikationsteknologi leder till ständigt nya utmaningar när det gäller tolkning av upphovsrätten. Ett exempel på ett användande som har skapat utmaningar för upphovsrätten och licenser är Wikipedia och deras användning av GFDL.

Life is a sum of all your choices.
Albert Camus

Att tänka på när man väljer licenser

Att använda sig av licenser för att dela med sig av sina upphovsrättsligt skyddade verk har blivit allt vanligare, men det är viktigt att komma ihåg att tänka igenom vad man vill som upphovsman innan man licensierar ut sitt material. Några viktiga frågor man bör ställa sig som upphovsman är:

1. Äger du verket? För att du ska kunna licensiera ut material krävs att du har rätten att göra det. Detta innebär att du är ensam upphovsman till verket eller

att du har tillstånd från dina medskapare. Kom även ihåg att ett verk kan bestå av flera självständiga delar. En musikvideo innehåller bland andra upphovsrättsligt skyddade delar: texter, musik, bild och andra ljudelement. För att kunna utnyttja upphovsrättslicenser måste du vara upphovsman till helheten.

2. Vad vill du tillåta? Vilka typer av användning vill du att andra ska ha i relation till ditt verk? Du bör vara medveten om att genom att tillåta en användning ger du alla rätten att använda ditt verk, inga licenser begränsar olika grupper av användare. Tänk på att licensen gäller över en lång tidsperiod och de användningsområden du tillåter kommer att vara tillåtna under hela upphovsrättens skyddstid.

Att tänka på innan man använder sig av licensierat material

1. Riskbedömning. Detta är främst en fråga om den som licensierade ut verket förstod sina rättigheter och skyldigheter. Var hon upphovsman till hela verket? Vid osäkerhet, och framför allt vid användning som medför större ekonomiska risker, bör upphovsmannen kontaktas.
2. Använd i enlighet med licensen. Det är viktigt att följa de regler som ställs i licensen. Därför är det viktigt att förstå vilka användningsområden som är tillåtna respektive otillåtna. Att göra fel i denna bedömning kan leda till att licensen ogiltigförklaras och du som användare begår ett intrång i upphovsrätten.

Men framförallt – läs licensen!

*If all economists were laid end to end,
they would not reach a conclusion.
George Bernard Shaw*

Avslutningsvis

Upphovsrätt och avtalsrätt är två komplicerade områden inom juridiken. Vår användning av teknologi har inte förenklats situationen utan har ställt nya krav på hur dessa områden ska tolkas och omvärderas. Trots komplexiteten ser vi hur upphovsrättsskyddade verk sprids genom hemsidor, bloggar, p2p-nätverk¹⁰ samt hur de bearbetas i wiki och enkla program för bearbetning av ljud och bild utan att de flesta användare verkar oroade för konsekvenserna.

Naturligtvis ska inte upphovsrätten verka som en begränsande faktor för de nya tekniska kommunikationsformerna, men det är viktigt att bevara ett skydd för upphovsmännens rättigheter. Detta är en mycket svår balans att uppnå och den kommer att fortsätta att utvecklas.

¹⁰ p2p-nätverk – Förkortning från engelskans peer-to-peer nätverk som betecknar icke-hierarkiskt sammankopplade nät av datorer.

Under tiden är vi alla tvungna att fortsätta använda oss av vår teknologi och försöka att tillsammans arbeta fram en balans mellan användande och rättighetsinnehavarens behov att skydda sitt verk och rättigheterna till det.

Det är viktigt att förstå att upphovsrätten inte är ett instrument skapat för att straffa dem som gör intrång i andras upphovsrätt. Upphovsrätten har skapats och utvecklats för att uppmuntra utvecklandet av konst och kultur genom att skapa ett tydligt och tryggt regelverk för ägande av kreativa yttringar. Det är viktigt att regelverket behåller denna fokus och anpassar sig till dagens teknologiska och kreativa verklighet, och inte utvecklar sig till att bli ett instrument ämnat enbart till att bestraffa.

Syftet med de licenser som beskrivs i denna bok är att hjälpa användare att tryggt dela och använda sig av upphovsrättsskyddat material. Naturligtvis måste inte skapare förstå upphovsrätt och licenser men området utgör idag grunden för en diskussion om ägande av kulturella produkter. Att som skapare inte förstå hur upphovsrätten fungerar är som att vara hästhandlare utan att veta något om hästar – man kommer antagligen bli lurad.

Området i denna guide är även viktigt för dem som inte producerar utan enbart konsumerar kultur. Att förstå upphovsrätten och delar av dess tillämpning i digitala miljöer är att förstå villkoren för hur skapande sker. Att förstå villkoren för hur skapande sker är att förstå hur vår gemensamma kultur kontrolleras och utvecklas – vilket är att förstå hur vi utvecklas.

Om författaren

Mathias Klang arbetar med upphovsrätsfrågor vid biblioteksdirektionen vid Lunds Universitet. Han disputerade i september 2006 med avhandlingen ”Disruptive Technology – The effects of technology regulation on democracy” samt forskar aktivt inom gränsområdet mellan teknologi, juridik och rättigheter. Inom detta område har han skrivit flera forskningsartiklar för konferenser och journaler samt redigerat boken ”Human Rights in the Digital Age”.

Mathias är dessutom projektledare för Creative Commons Sverige, team member på Free Software Foundation Europe och koordinator för Resistance Studies Network. Hans huvudprojekt sedan 2007 är ”Universitet, Upphovsrätt & Open Access”.

För hans blogg samt mer information se: <http://www.digital-rights.net>.

Vidare läsning

- Benkler, Y. (2006) *The Wealth of Networks*, Yale University Press.
<http://www.benkler.org/>
- Hietanen, H., Oksanen, V. & Välimäki, M. (2007) *Community Created Content*, Turre Legal. http://turre.com/images/stories/books/webkirja_koko_optimoitu2.pdf
- Justitiedepartementet (2005) *Upphovsrätt: Information om rättsreglerna*, Informationsmaterial Regeringskansliet.
<http://www.regeringen.se/content/1/c4/26/85/146cffc2.pdf>
- Liang, L. (2004) *Guide to Open Content Licenses*, Piet Zwart Institute institute for postgraduate studies and research, Willem de Kooning Academy Hogeschool Rotterdam <http://pzwart.wdka.hro.nl/mdr/pubsfolder/opencontentpdf>
- Liang, L. (2007) *Free/Open Source Software Open Content*, United Nations Development Programme – Asia-Pacific Development Information Programme.
<http://www.iosn.net/open-content/foss-open-content-primer/foss-opencontent.pdf>
- McLuhan, M. (1964) *Understanding Media: The Extensions of Man*, New York: McGraw Hill.
- Olsson, H. (2006) *Copyright: svensk och internationell upphovsrätt*, 7:e upplagan, Nordstedts Juridik.
- Still, V. (2007) *DRM och upphovsrättens obalans*, Publications of IPR University Center 2, Helsingfors.
- Suoranta, J. & Vadén, T. (2008) *Wikiworld: Political Economy and the Promise of Participatory Media*, Paulo Freire Research Center, Finland.
http://wikiworld.files.wordpress.com/2008/03/suoranta_vaden_wikiworld.pdf

Ordlista

Avtal – En juridiskt bindande överenskommelse som ligger till grund för ett rättsförhållande mellan parterna som ingår i det.

Bearbetning – En sådan ändring i ett upphovsrättsligt skyddat verk som enligt upphovsrättslagstiftningen kräver upphovsmannens tillstånd.

Bernkonventionen – En internationell konvention med 160 anslutna stater vars syfte är att stärka upphovsmannens ställning internationellt. Konventionen ålägger de undertecknande staterna att skydda upphovsmän från andra konventionsstater på samma villkor som de nationella upphovsmännen.

Blogg – Ett populärt sätt för användare att publicera sig själva på nätet bestående av en webbsida där uppdateringarna presenteras kronologiskt i form av en dagbok med de senaste inläggen högst upp på sidan. Uttrycket härstammar från kombinationen ”web” och ”log”.

Commons – Ursprungligen en beteckning på en allmänning men har kommit att bli en beteckning på en gemensam tillgång till kulturell egendom som envar kan använda och utveckla under vissa villkor.

Copyleft – En teknik som används inom licensiering av upphovsrättsligt skyddade verk som utnyttjar upphovsrätten till att förhindra att mer betungande villkor påförs användare än de den ursprungliga upphovsmannen bestämde.

Creative Commons – En frivillig organisation som arbetar med att framställa och tillhandahålla upphovsrättslicenser. Dessa kan användas utan kostnad av upphovsmän som vill sprida sina verk utan att förlora all kontroll över verket. Organisationen har spridit och populariserat begreppet och idén om den kulturella allmänningen (commons).

Dispositiv – Dispositiva lagtexter innebär att parter kan komma överens genom ett avtal utan att lagen hindrar. Om inget annat avtalats gäller lag

Egendom – En lagstadgad institution där en individ, grupp eller organisation ges exklusiva rättigheter (i praktiken oftast med vissa begränsningar) till något. Den exklusiva rätten till egendom kan gälla över fysiska ting, immateriella ting, eller till och med bruksrättigheter.

Erkännande – Skyldigheten att namnge upphovsmannen till ett verk tillhör de ideella rättigheterna och finns lagstadgad i upphovsrättslagstiftningen.

Free Software Foundation – En opolitisk frivilligorganisation som arbetar för att skapa och bevara tillgången till fri programvara. Organisationen är upphovsmän till och förvaltare av GNU GPL.

FreeBSD – Ett Unixbaserat operativsystem, utvecklad från AT&T UNIX av Berkeley Software Distribution.

Fri programvara – Programvara som ger användaren de fyra friheterna: Att använda programvaran i valfritt syfte. Att undersöka programmet för att förstå hur det fungerar och använda dessa kunskaper i egna syften. Att fritt vidare distribuera kopior för att hjälpa andra. Att förbättra programmet, anpassa det till egna krav och distribuera förbättringarna så att andra kan dra nytta av modifieringarna.

GNU GPL – GNU General Public License. En licens skapad och förvaltd av Free Software Foundation i syfte att säkerställa Fri programvara. Licensen ligger till grund för copyleft samt garanterar de fyra friheterna.

Intrång – Att kränka de exklusiva rättigheter som upphovsmannen erhåller enligt upphovsrättslagstiftningen.

Källkod - Källkod utgörs av instruktioner, data och kommentarer skrivet i ett givet programspråk. Källkod skall kunna tolkas av datorn men samtidigt vara förståelig för en människa att läsa och bearbeta koden.

Metadata – Data om data, metadata används för att beskriva innehållet och/eller strukturen för en viss datasamling ur något perspektiv.

NGO – Förkortning av engelskans non-governmental organization är en organisation som inte är knuten till någon regering eller statsmakt.

Open Access – Rörelse som strävar efter att främja maximal tillgänglighet och synlighet för arbeten som produceras av forskare, lärare och studenter.

P2P-nätverk – Förkortning från engelskans peer-to-peer nätverk som betecknar icke-hierarkiskt sammankopplade nät av datorer, P2P-nätverk kan användas i flera olika syften, till exempel fildelning, chatt och IP-telefoni.

Serials crisis – Termen betecknar ett problemområde inom forsknings- och biblioteksvärlden och handlar om den snabbt ökande kostnaden för prenumerationer på vetenskapliga tidskrifter. Kostnadsökningen överstiger vida inflationskostnader och leder till att bibliotek inte har råd att tillhandahålla viktiga tidskrifter. Detta innebär att forskningen vid universitet blir lidande.

Upphovsman – Skapare av ett upphovsrättskyddat verk som ges vissa rättigheter enligt upphovsrättslagstiftning.

Wiki – En webbplats där sidorna kan redigeras av besökarna. Ordet härstammar från hawaiianskans ord för snabb.

Wikipedia – En flerspråkig Internetbaserad encyklopedi baserad på wiki-teknologi där användare kan skapa och redigera sidorna. Encyklopedin finns i över 200 språkversioner. Den engelska encyklopedin har fler än två miljoner artiklar.

Wikimedia Foundation – En icke-vinstdrivande stiftelse som står för driften av Wikipedia, Wiktionary, Wikimedia Commons, Wikiquote, Wikibooks, Wikispecies, Wikinews, Wikisource och MediaWiki.

Äganderätt – Äganderätten beskriver ett rättsförhållande, bestående av delrättigheter och skyldigheter, mellan ägare och egendom.

Öppen Källkod – Innebär att källkoden till ett datorprogram är tillgänglig att använda, läsa, modifiera och vidare distribuera.

Öppna Licenser – Licenser som reglerar Öppen Källkod

Bilaga – Licenserna i sin helhet

Free Art License 1.3

Preamble

The Free Art licence authorises you to freely copy, spread, and transform creative works while respecting the author's rights.

Far from ignoring such rights, the Free Art License recognizes them and protects them. It reformulates their application by allowing each and every creative use of the mind's creation, regardless of their genres and the forms in which they are expressed.

While the application of copyright law commonly results in restricting the public's access to the mind's creation, the Free Art License facilitates. Its intent is to allow the use of the resources constitutive of a work; to enable new conditions for creation in order to amplify the possibilities of creation. The Free Art License allows enjoyment of works, while recognizing everyone's rights and responsibilities.

The invention and development of digital technologies, Internet and Free Software has changed the framework of creation: mind's creation can obviously be spread, exchanged, and transformed. They lend themselves favorably to producing common works that anyone can add to for the benefit of all.

It is the essential motivation for this Free Art License: to promote and protect these productions of the mind according to the principles of copyleft: freedom to use, to copy, to spread, to transform, and prohibition of exclusive appropriation.

Definitions

By “work” we mean either the initial work, the subsequent works or the common work as defined hereafter:

The common work: it is a work comprised of the initial work as well as all subsequent contributions to it (originals and copies). It is created on the initiative of the initial author who, by choosing this license, defines the conditions under which contributions are made.

The initial work: the work created by the initiator of the common work (as defined above), of which copies can be modified by whom wishes.

Subsequent works: contributions of authors who participate in the evolution of the common work by exercising the rights to reproduce, spread, and modify conferred by the license.

Originals (sources or resources of the work): each dated copy of either the initial work or any subsequent work, that its authors present as reference for any subsequent updates, interpretations, copies or reproductions.

Copy: each reproduction of an original as defined by this license.

1. OBJECT

The aim of this license is to define the conditions under which you can freely enjoy this work.

2. EXTENT OF THE USAGE

This work is subject to copyright law, and the author, by this license, specifies the extent to which you can copy, spread, and modify it.

2.1 FREEDOM TO COPY (OR TO REPRODUCE)

You have the right to copy this work for you, for your friends or for any other person, by employing whatever technique you choose.

2.2 FREEDOM TO SPREAD (TO INTERPRET, TO REPRESENT, DISTRIBUTE)

You can freely spread copies of these works, modified or not, whatever the medium, wherever you wish, for a fee or for free, if you observe all the following conditions:

- * attach this license, in its entirety, to the copies or indicate precisely where the license can be found,
- * specify to the recipient the names of the authors of the originals, including yours if you have modified the work,
- * specify to the recipient where he will be able to access the originals (either initial or subsequent).

The authors of the originals may, if they wish to, give you the right to spread the originals under the same conditions as the copies.

2.3 FREEDOM TO MODIFY

You have the right to modify copies of the originals (initial or subsequent) provided you observe all the following conditions:

- * all conditions in article 2.2 above, if you spread modified copies;
- * indicate that the work is a modified work and, if possible, the nature of the modifications;
- * spread the subsequent work under the same license or any compatible license.

The authors of the originals may, if they wish to, give you the right to modify the originals under the same conditions as the copies.

3. RELATED RIGHTS

No action conferring either author's rights or related rights may interfere with the freedoms conferred by this license.

This is why, for example, interpretations must be subject to the same license or a compatible license. Similarly, integrating the work in a database, a compilation or an anthology must not be an obstacle to the enjoyment of the work as defined in this license.

4. INCORPORATION OF THE WORK

Any incorporation of this work into a larger work not subject to the Free Art License must ensure full exercise of the rights conferred by this license.

If the work cannot be accessed apart from the larger work incorporating it, then incorporation is only allowed under the condition that the larger work be subject either to the Free Art License or a compatible license.

5. COMPATIBILITY CRITERIA

A license is compatible with the Free Art License if, and only if:

- * it gives the authorization to copy, spread, and modify copies of the work, including for commercial purposes, and without any other restrictions than those imposed by the observance of the other compatibility criteria;
- * it ensures proper attribution of the work to its authors and access to previous versions of the work when possible;
- * it recognizes the Free Art License as compatible (reciprocity);
- * it prescribes that modifications to the work are subject either to the same license or to a license which also observes the present compatibility criteria.

6. YOUR INTELLECTUAL RIGHTS

The object of this license is neither to deny your author's rights on your contribution nor any related rights. By choosing to contribute to the evolution of this common work, you only agree to give others the same rights with regard to your contribution as those which were granted to you by this license. Giving these permissions does not require giving up your intellectual rights.

7. YOUR RESPONSABILITIES

The freedom to enjoy the work as defined by the Free Art License (right to copy, spread, modify) implies that everyone the responsibility for their own actions.

8. DURATION OF THE LICENSE

This license takes effect as of your acceptance of its terms. The act of copying, distributing, or of modifying the work constitutes a tacit agreement. This license will remain in effect for as long as the copyright which is attached to the work. If you do not respect the terms of this license, you automatically lose the rights that it confers.

If the legal status or legislation to which you are subject makes it impossible for you to respect the terms of this license, you may not make use of the rights which it confers.

9. VARIOUS VERSIONS OF THE LICENSE

This license may undergo periodic modifications to incorporate improvements by its authors (instigators of the “Copyleft Attitude” movement) by way of new, numbered versions.

You will always have the choice of accepting the terms contained in the version under which the copy of the work was communicated to you, or alternatively, to use the provisions of one of the subsequent versions.

10. SUB-LICENSING

Sub-licenses are not authorized by the present license. Any person wishing to make use of the rights that it confers will be directly bound to the authors of the common work.

11. LEGAL FRAMEWORK FOR INTERPRETING THIS LICENSE

This license is written with respect to both French law and the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works.

GNU Free Documentation License

Version 1.2, November 2002

Copyright (C) 2000,2001,2002 Free Software Foundation, Inc. 51 Franklin St, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301 USA. Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies of this license document, but changing it is not allowed.

0. PREAMBLE

The purpose of this License is to make a manual, textbook, or other functional and useful document "free" in the sense of freedom: to assure everyone the effective freedom to copy and redistribute it, with or without modifying it, either commercially or noncommercially. Secondly, this License preserves for the author and publisher a way to get credit for their work, while not being considered responsible for modifications made by others.

This License is a kind of "copyleft", which means that derivative works of the document must themselves be free in the same sense. It complements the GNU General Public License, which is a copyleft-license designed for free software.

We have designed this License in order to use it for manuals for free software, because free software needs free documentation: a free program should come with manuals providing the same freedoms that the software does. But this License is not limited to software manuals; it can be used for any textual work, regardless of subject matter or whether it is published as a printed book. We recommend this License principally for works whose purpose is instruction or reference.

1. APPLICABILITY AND DEFINITIONS

This License applies to any manual or other work, in any medium, that contains a notice placed by the copyright holder saying it can be distributed under the terms of this License. Such a notice grants a world-wide, royalty-free license, unlimited in duration, to use that work under the conditions stated herein. The "Document", below, refers to any such manual or work. Any member of the public is a licensee, and is addressed as "you". You accept the license if you copy, modify or distribute the work in a way requiring permission under copyright law.

A "Modified Version" of the Document means any work containing the Document or a portion of it, either copied verbatim, or with modifications and/or translated into another language.

A "Secondary Section" is a named appendix or a front-matter section of the Document that deals exclusively with the relationship of the publishers or authors of the Document to the Document's overall subject (or to related matters) and contains nothing that could fall directly within that overall subject. (Thus, if the Document is in part a textbook of mathematics, a Secondary Section may not explain any mathematics.) The relationship could be a matter of historical connection with the subject or with related matters, or of legal, commercial, philosophical, ethical or political position regarding them.

The "Invariant Sections" are certain Secondary Sections whose titles are designated, as being those of Invariant Sections, in the notice that says that the Document is released under this License. If a section does not fit the above definition of Secondary then it is not allowed to be designated as Invariant. The Document may contain zero Invariant Sections. If the Document does not identify any Invariant Sections then there are none.

The "Cover Texts" are certain short passages of text that are listed, as Front-Cover Texts or Back-Cover Texts, in the notice that says that the Document is released under this License. A Front-Cover Text may be at most 5 words, and a Back-Cover Text may be at most 25 words.

A "Transparent" copy of the Document means a machine-readable copy, represented in a format whose specification is available to the general public, that is suitable for revising the document straightforwardly with generic text editors or (for images composed of pixels) generic paint programs

or (for drawings) some widely available drawing editor, and that is suitable for input to text formatters or for automatic translation to a variety of formats suitable for input to text formatters. A copy made in an otherwise Transparent file format whose markup, or absence of markup, has been arranged to thwart or discourage subsequent modification by readers is not Transparent. An image format is not Transparent if used for any substantial amount of text. A copy that is not "Transparent" is called "Opaque".

Examples of suitable formats for Transparent copies include plain ASCII without markup, Texinfo input format, LaTeX input format, SGML or XML using a publicly available DTD, and standard-conforming simple HTML, PostScript or PDF designed for human modification. Examples of transparent image formats include PNG, XCF and JPG. Opaque formats include proprietary formats that can be read and edited only by proprietary word processors, SGML or XML for which the DTD and/or processing tools are not generally available, and the machine-generated HTML, PostScript or PDF produced by some word processors for output purposes only.

The "Title Page" means, for a printed book, the title page itself, plus such following pages as are needed to hold, legibly, the material this License requires to appear in the title page. For works in formats which do not have any title page as such, "Title Page" means the text near the most prominent appearance of the work's title, preceding the beginning of the body of the text.

A section "Entitled XYZ" means a named subunit of the Document whose title either is precisely XYZ or contains XYZ in parentheses following text that translates XYZ in another language. (Here XYZ stands for a specific section name mentioned below, such as "Acknowledgements", "Dedications", "Endorsements", or "History".) To "Preserve the Title" of such a section when you modify the Document means that it remains a section "Entitled XYZ" according to this definition.

The Document may include Warranty Disclaimers next to the notice which states that this License applies to the Document. These Warranty Disclaimers are considered to be included by reference in this License, but only as regards disclaiming warranties: any other implication that these Warranty Disclaimers may have is void and has no effect on the meaning of this License.

2. VERBATIM COPYING

You may copy and distribute the Document in any medium, either commercially or noncommercially, provided that this License, the copyright notices, and the license notice saying this License applies to the Document are reproduced in all copies, and that you add no other conditions whatsoever to those of this License. You may not use technical measures to obstruct or control the reading or further copying of the copies you make or distribute. However, you may accept compensation in exchange for copies. If you distribute a large enough number of copies you must also follow the conditions in section 3.

You may also lend copies, under the same conditions stated above, and you may publicly display copies.

3. COPYING IN QUANTITY

If you publish printed copies (or copies in media that commonly have printed covers) of the Document, numbering more than 100, and the Document's license notice requires Cover Texts, you must enclose the copies in covers that carry, clearly and legibly, all these Cover Texts: Front-Cover Texts on the front cover, and Back-Cover Texts on the back cover. Both covers must also clearly and legibly identify you as the publisher of these copies. The front cover must present the full title with all words of the title equally prominent and visible. You may add other material on the covers in addition. Copying with changes limited to the covers, as long as they preserve the title of the Document and satisfy these conditions, can be treated as verbatim copying in other respects.

If the required texts for either cover are too voluminous to fit legibly, you should put the first ones listed (as many as fit reasonably) on the actual cover, and continue the rest onto adjacent pages.

If you publish or distribute Opaque copies of the Document numbering more than 100, you must either include a machine-readable Transparent copy along with each Opaque copy, or state in or with each Opaque copy a computer-network location from which the general network-using public has access to

download using public-standard network protocols a complete Transparent copy of the Document, free of added material. If you use the latter option, you must take reasonably prudent steps, when you begin distribution of Opaque copies in quantity, to ensure that this Transparent copy will remain thus accessible at the stated location until at least one year after the last time you distribute an Opaque copy (directly or through your agents or retailers) of that edition to the public.

It is requested, but not required, that you contact the authors of the Document well before redistributing any large number of copies, to give them a chance to provide you with an updated version of the Document.

4. MODIFICATIONS

You may copy and distribute a Modified Version of the Document under the conditions of sections 2 and 3 above, provided that you release the Modified Version under precisely this License, with the Modified Version filling the role of the Document, thus licensing distribution and modification of the Modified Version to whoever possesses a copy of it. In addition, you must do these things in the Modified Version:

- A. Use in the Title Page (and on the covers, if any) a title distinct from that of the Document, and from those of previous versions (which should, if there were any, be listed in the History section of the Document). You may use the same title as a previous version if the original publisher of that version gives permission.
- B. List on the Title Page, as authors, one or more persons or entities responsible for authorship of the modifications in the Modified Version, together with at least five of the principal authors of the Document (all of its principal authors, if it has fewer than five), unless they release you from this requirement.
- C. State on the Title page the name of the publisher of the Modified Version, as the publisher.
- D. Preserve all the copyright notices of the Document.
- E. Add an appropriate copyright notice for your modifications adjacent to the other copyright notices.
- F. Include, immediately after the copyright notices, a license notice giving the public permission to use the Modified Version under the terms of this License, in the form shown in the Addendum below.
- G. Preserve in that license notice the full lists of Invariant Sections and required Cover Texts given in the Document's license notice.
- H. Include an unaltered copy of this License.
- I. Preserve the section Entitled "History", Preserve its Title, and add to it an item stating at least the title, year, new authors, and publisher of the Modified Version as given on the Title Page. If there is no section Entitled "History" in the Document, create one stating the title, year, authors, and publisher of the Document as given on its Title Page, then add an item describing the Modified Version as stated in the previous sentence.
- J. Preserve the network location, if any, given in the Document for public access to a Transparent copy of the Document, and likewise the network locations given in the Document for previous versions it was based on. These may be placed in the "History" section. You may omit a network location for a work that was published at least four years before the Document itself, or if the original publisher of the version it refers to gives permission.
- K. For any section Entitled "Acknowledgements" or "Dedications", Preserve the Title of the section, and preserve in the section all the substance and tone of each of the contributor acknowledgements and/or dedications given therein.
- L. Preserve all the Invariant Sections of the Document, unaltered in their text and in their titles. Section numbers or the equivalent are not considered part of the section titles.
- M. Delete any section Entitled "Endorsements". Such a section may not be included in the Modified Version.
- N. Do not retitle any existing section to be Entitled "Endorsements" or to conflict in title with any Invariant Section.
- O. Preserve any Warranty Disclaimers.

If the Modified Version includes new front-matter sections or appendices that qualify as Secondary Sections and contain no material copied from the Document, you may at your option designate some or all of these sections as invariant. To do this, add their titles to the list of Invariant Sections in the Modified Version's license notice. These titles must be distinct from any other section titles.

You may add a section Entitled "Endorsements", provided it contains nothing but endorsements of your Modified Version by various parties--for example, statements of peer review or that the text has been approved by an organization as the authoritative definition of a standard.

You may add a passage of up to five words as a Front-Cover Text, and a passage of up to 25 words as a Back-Cover Text, to the end of the list of Cover Texts in the Modified Version. Only one passage of Front-Cover Text and one of Back-Cover Text may be added by (or through arrangements made by) any one entity. If the Document already includes a cover text for the same cover, previously added by you or by arrangement made by the same entity you are acting on behalf of, you may not add another; but you may replace the old one, on explicit permission from the previous publisher that added the old one.

The author(s) and publisher(s) of the Document do not by this License give permission to use their names for publicity for or to assert or imply endorsement of any Modified Version.

5. COMBINING DOCUMENTS

You may combine the Document with other documents released under this License, under the terms defined in section 4 above for modified versions, provided that you include in the combination all of the Invariant Sections of all of the original documents, unmodified, and list them all as Invariant Sections of your combined work in its license notice, and that you preserve all their Warranty Disclaimers.

The combined work need only contain one copy of this License, and multiple identical Invariant Sections may be replaced with a single copy. If there are multiple Invariant Sections with the same name but different contents, make the title of each such section unique by adding at the end of it, in parentheses, the name of the original author or publisher of that section if known, or else a unique number. Make the same adjustment to the section titles in the list of Invariant Sections in the license notice of the combined work.

In the combination, you must combine any sections Entitled "History" in the various original documents, forming one section Entitled "History"; likewise combine any sections Entitled "Acknowledgements", and any sections Entitled "Dedications". You must delete all sections Entitled "Endorsements".

6. COLLECTIONS OF DOCUMENTS

You may make a collection consisting of the Document and other documents released under this License, and replace the individual copies of this License in the various documents with a single copy that is included in the collection, provided that you follow the rules of this License for verbatim copying of each of the documents in all other respects.

You may extract a single document from such a collection, and distribute it individually under this License, provided you insert a copy of this License into the extracted document, and follow this License in all other respects regarding verbatim copying of that document.

7. AGGREGATION WITH INDEPENDENT WORKS

A compilation of the Document or its derivatives with other separate and independent documents or works, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an "aggregate" if the copyright resulting from the compilation is not used to limit the legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. When the Document is included in an aggregate, this License does not apply to the other works in the aggregate which are not themselves derivative works of the Document.

If the Cover Text requirement of section 3 is applicable to these copies of the Document, then if the Document is less than one half of the entire aggregate, the Document's Cover Texts may be placed on covers that bracket the Document within the aggregate, or the electronic equivalent of covers if the

Document is in electronic form. Otherwise they must appear on printed covers that bracket the whole aggregate.

8. TRANSLATION

Translation is considered a kind of modification, so you may distribute translations of the Document under the terms of section 4. Replacing Invariant Sections with translations requires special permission from their copyright holders, but you may include translations of some or all Invariant Sections in addition to the original versions of these Invariant Sections. You may include a translation of this License, and all the license notices in the Document, and any Warranty Disclaimers, provided that you also include the original English version of this License and the original versions of those notices and disclaimers. In case of a disagreement between the translation and the original version of this License or a notice or disclaimer, the original version will prevail.

If a section in the Document is Entitled "Acknowledgements", "Dedications", or "History", the requirement (section 4) to Preserve its Title (section 1) will typically require changing the actual title.

9. TERMINATION

You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Document except as expressly provided for under this License. Any other attempt to copy, modify, sublicense or distribute the Document is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

10. FUTURE REVISIONS OF THIS LICENSE

The Free Software Foundation may publish new, revised versions of the GNU Free Documentation License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns. See <http://www.gnu.org/copyleft/>.

Each version of the License is given a distinguishing version number. If the Document specifies that a particular numbered version of this License "or any later version" applies to it, you have the option of following the terms and conditions either of that specified version or of any later version that has been published (not as a draft) by the Free Software Foundation. If the Document does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published (not as a draft) by the Free Software Foundation.

ADDENDUM: How to use this License for your documents

To use this License in a document you have written, include a copy of the License in the document and put the following copyright and license notices just after the title page:

Copyright (c) YEAR YOUR NAME.
Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document under the terms of the GNU Free Documentation License, Version 1.2 or any later version published by the Free Software Foundation; with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts. A copy of the license is included in the section entitled "GNU Free Documentation License".

If you have Invariant Sections, Front-Cover Texts and Back-Cover Texts, replace the "with...Texts." line with this:

with the Invariant Sections being LIST THEIR TITLES, with the Front-Cover Texts being LIST, and with the Back-Cover Texts being LIST.

If you have Invariant Sections without Cover Texts, or some other combination of the three, merge those two alternatives to suit the situation.

If your document contains nontrivial examples of program code, we recommend releasing these examples in parallel under your choice of free software license, such as the GNU General Public License, to permit their use in free software.

SPARC Author Addendum

1. THIS ADDENDUM hereby modifies and supplements the attached Publication Agreement concerning the following Article:

(manuscript title)

(journal name)

2. The parties to the Publication Agreement as modified and supplemented by this Addendum are:

(corresponding author)

(Individually or, if one than more author,
collectively, Author)

(Publisher)

2. The parties to the Publication Agreement as modified and supplemented by this Addendum are: ...

3. This Addendum and the Publication Agreement, taken together, allocate all rights under copyright with respect to all versions of the Article. The parties agree that wherever there is any conflict between this Addendum and the Publication Agreement, the provisions of this Addendum are paramount and the Publication Agreement shall be construed accordingly.

4. Author's Retention of Rights. Notwithstanding any terms in the Publication Agreement to the contrary, AUTHOR and PUBLISHER agree that in addition to any rights under copyright retained by Author in the Publication Agreement, Author retains: (i) the rights to reproduce, to distribute, to publicly perform, and to publicly display the Article in any medium for noncommercial purposes; (ii) the right to prepare derivative works from the Article; and (iii) the right to authorize others to make any non-commercial use of the Article so long as Author receives credit as author and the journal in which the Article has been published is cited as the source of first publication of the Article. For example, Author may make and distribute copies in the course of teaching and research and may post the Article on personal or institutional Web sites and in other open-access digital repositories.

5. Publisher's Additional Commitments. Publisher agrees to provide to Author within 14 days of first publication and at no charge an electronic copy of the published Article in a format, such as the Portable Document Format (.pdf), that preserves final page layout, formatting, and content. No technical restriction, such as security settings, will be imposed to prevent copying or printing of the document.

6. Acknowledgment of Prior License Grants. In addition, where applicable and without limiting the retention of rights above, Publisher acknowledges that Author's assignment of copyright or Author's grant of exclusive rights in the Publication Agreement is subject to Author's prior grant of a non-exclusive copyright license to Author's employing institution and/or to a funding entity that financially supported the research reflected in the Article as part of an agreement between Author or Author's employing institution and such funding entity, such as an agency of the United States government.

7. For record keeping purposes, Author requests that Publisher sign a copy of this Addendum and return it to Author. However, if Publisher publishes the Article in the journal or in any other form without signing a copy of this Addendum, such publication manifests Publisher's assent to the terms of this Addendum.

ETHYMONICS FREE MUSIC LICENSE
Version 1, August 2000

Copyright (C) 2000,
Ethymonics Limited

Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies of this license document, but changing it is not allowed.

Preamble

The licenses for most musical works are designed to take away your freedom to share the music. By contrast, this Free Music License is intended to guarantee your freedom to make copies of a piece of music, and charge for this service if you wish. Recipients of those copies have the same freedom. The word "Free" in "Free Music License" means the freedom to make copies. It does not mean that those copies cannot then be sold.

This license is designed to protect and pass on the right to make copies to whoever receives a copy. This encourages wide distribution on the artist's behalf. You can apply this license to your own music too.

To protect the right to copy the music, it is necessary to pass on certain requirements that must be followed when the music is copied or distributed. For example, if you distribute a piece of music subject to this license, even if this is done for a fee, you must give the recipients all the rights that you have. You must show them these terms so that they know their rights.

The freedom to copy is protected by two things: (1) Copyright of the music, and (2) This license that provides legal permission to copy and distribute the music.

The precise terms and conditions for copying, distribution and performance follow.

FREE MUSIC LICENSE
TERMS AND CONDITIONS FOR COPYING, DISTRIBUTION AND PERFORMANCE

1. This License applies to any musical work or other type of work which has a notice placed by the copyright holder saying that it may be distributed under the terms of this Free Music License. The "Music", below, refers to any such music or work, whether in a recording, performance or other form of musical representation, or any derivative work under copyright law: that is to say, a work, in any medium, containing the Music or a portion of it, either unaltered, modified and or re-performed.

You may play or perform the Music publicly, for example in a broadcast, provided that you make available to listeners the title of the work and the name of the Artist. A recording made as a result of the Music being played or performed is covered by this License when its contents constitute a work based on the Music. If a listener wishes to make copies of such a recording, the terms and conditions of this License must be made available to them, along with any other information required to make and distribute copies according to the terms and conditions of this License.

2. You may copy and distribute copies of the Music as you receive it, in any medium, provided that you:

- (a) conspicuously and appropriately publish on each copy an appropriate copyright notice;
- (b) keep intact all the notices that refer to this License;
- (c) supply, with each copy of the Music, all significant information about the Music, including the title of the work, the name of the artist, and the names and roles of all credited personnel;
- (d) supply, to each recipient of the Music, along with the Music, either a copy of this License or a clearly visible URL that lets the recipient know where to find a copy of this License on the Internet.

If the information required by (a) to (d) above is not available, for example when the Music has been received by making a recording of a performance, then this information must be obtained independently and no copies can be made or distributed without this information being included with each copy of the Music.

You may, at your option, charge a fee for the act of supplying a copy of the Music.

3. You may not copy, distribute, perform or sub-license the Music except as expressly provided under this License. Any attempt to otherwise do so is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their Licenses terminated as long as such parties remain in full compliance.

4. You are not required to accept this License, since you have not signed it. However, nothing else grants you permission to copy, distribute, play or perform the Music or any of its derivative works. Therefore, by copying, distributing, playing or performing the Music, or any of its derivative works, you indicate your acceptance of this License to do so, and all of its terms and conditions.

5. Each time you redistribute the Music the recipient automatically receives a license from the original licensor to copy, distribute, play and or perform the Music subject to the terms and conditions of this License. You may not impose any further restrictions on the recipient's exercise of the rights granted herein. You are not responsible for enforcing compliance by third parties to this License.

6. If, as a consequence of a court judgment or allegation of copyright infringement or for any reason (not limited to copyright issues), conditions are imposed on you (whether by court order, agreement or otherwise) that contradict the conditions of this License, they do not excuse you from the conditions of this License. If you cannot satisfy simultaneously your obligations under this License and any other pertinent obligations, then your rights under this License are terminated. For example, if an existing agreement would not permit royalty-free redistribution of the Music by all those who receive copies directly or indirectly through you, then the only way to satisfy both it and this License would be to refrain entirely from redistributing the Music.

If any portion of this section is held invalid or unenforceable under any particular circumstance, the balance of the section is intended to apply and the section as a whole is intended to apply in other circumstances.

It is not the purpose of this section to induce you to infringe any copyright or other property right claims or to contest validity of any such claims; this section has the sole purpose of protecting the integrity of a music distribution system, which is implemented by copyright and license practices.

7. If an activity permitted by this License is restricted in certain countries either for copyright or other reasons, the original copyright holder who places the Music under this License may add an explicit geographical distribution limitation excluding those countries, so that distribution is permitted only in or among countries not thus excluded. In such cases, this License incorporates the limitation as if written in the body of this License.

8. Ethymonics may publish revised and or new versions of the Free Music License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems as they arise.

Each License is given a distinguishing version number. If the Music specifies a version number of this License which applies to it, and "any later version", you have the option of following the terms and conditions either of that version or any later version published by Ethymonics. If the Music does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published by Ethymonics.

9. If you wish to incorporate parts of the Music into another work whose distribution conditions are different, write to the composer to ask for permission.

END OF FREE MUSIC LICENSE

Common Documentation License
Version 1.0 - February 16, 2001

Copyright © 2001 Apple Computer, Inc.

Permission is granted to copy and distribute verbatim copies of this License, but changing or adding to it in any way is not permitted.

Please read this License carefully before downloading or using this material. By downloading or using this material, you are agreeing to be bound by the terms of this License. If you do not or cannot agree to the terms of this License, please do not download or use this material.

0. Preamble. The Common Documentation License (CDL) provides a very simple and consistent license that allows relatively unrestricted use and redistribution of documents while still maintaining the author's credit and intent. To preserve simplicity, the License does not specify in detail how (e.g. font size) or where (e.g. title page, etc.) the author should be credited. To preserve consistency, changes to the CDL are not allowed and all derivatives of CDL documents are required to remain under the CDL. Together, these constraints enable third parties to easily and safely reuse CDL documents, making the CDL ideal for authors who desire a wide distribution of their work. However, this means the CDL does not allow authors to restrict precisely how their work is used or represented, making it inappropriate for those desiring more finely-grained control.

1. General; Definitions. This License applies to any documentation, manual or other work that contains a notice placed by the Copyright Holder stating that it is subject to the terms of this Common Documentation License version 1.0 (or subsequent version thereof) ("License"). As used in this License:

1.1 "Copyright Holder" means the original author(s) of the Document or other owner(s) of the copyright in the Document.

1.2 "Document(s)" means any documentation, manual or other work that has been identified as being subject to the terms of this License.

1.3 "Derivative Work" means a work which is based upon a pre-existing Document, such as a revision, modification, translation, abridgment, condensation, expansion, or any other form in which such pre-existing Document may be recast, transformed, or adapted.

1.4 "You" or "Your" means an individual or a legal entity exercising rights under this License.

2. Basic License. Subject to all the terms and conditions of this License, You may use, copy, modify, publicly display, distribute and publish the Document and your Derivative Works thereof, in any medium physical or electronic, commercially or non-commercially; provided that: (a) all copyright notices in the Document are preserved; (b) a copy of this License, or an incorporation of it by reference in proper form as indicated in Exhibit A below, is included in a conspicuous location in all copies such that it would be reasonably viewed by the recipient of the Document; and (c) You add no other terms or conditions to those of this License.

3. Derivative Works. All Derivative Works are subject to the terms of this License. You may copy and distribute a Derivative Work of the Document under the conditions of Section 2 above, provided that You release the Derivative Work under the exact, verbatim terms of this License (i.e., the Derivative Work is licensed as a "Document" under the terms of this License). In addition, Derivative Works of Documents must meet the following requirements:

(a) All copyright and license notices in the original Document must be preserved.

(b) An appropriate copyright notice for your Derivative Work must be added adjacent to the other copyright notices.

(c) A statement briefly summarizing how your Derivative Work is different from the original Document must be included in the same place as your copyright notice.

(d) If it is not reasonably evident to a recipient of your Derivative Work that the Derivative Work is subject to the terms of this License, a statement indicating such fact must be included in the same place as your copyright notice.

4. **Compilation with Independent Works.** You may compile or combine a Document or its Derivative Works with other separate and independent documents or works to create a compilation work ("Compilation"). If included in a Compilation, the Document or Derivative Work thereof must still be provided under the terms of this License, and the Compilation shall contain (a) a notice specifying the inclusion of the Document and/or Derivative Work and the fact that it is subject to the terms of this License, and (b) either a copy of the License or an incorporation by reference in proper form (as indicated in Exhibit A). Mere aggregation of a Document or Derivative Work with other documents or works on the same storage or distribution medium (e.g. a CD-ROM) will not cause this License to apply to those other works.

5. **NO WARRANTY. THE DOCUMENT IS PROVIDED 'AS IS' BASIS, WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, AND THE COPYRIGHT HOLDER EXPRESSLY DISCLAIMS ALL WARRANTIES AND/OR CONDITIONS WITH RESPECT TO THE DOCUMENT, EITHER EXPRESS, IMPLIED OR STATUTORY, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES AND/OR CONDITIONS OF MERCHANTABILITY, OF SATISFACTORY QUALITY, OF FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE, OF ACCURACY, OF QUIET ENJOYMENT, AND OF NONINFRINGEMENT OF THIRD PARTY RIGHTS.**

6. **LIMITATION OF LIABILITY. UNDER NO CIRCUMSTANCES SHALL THE COPYRIGHT HOLDER BE LIABLE FOR ANY INCIDENTAL, SPECIAL, INDIRECT OR CONSEQUENTIAL DAMAGES ARISING OUT OF OR RELATING TO THIS LICENSE OR YOUR USE, REPRODUCTION, MODIFICATION, DISTRIBUTION AND/OR PUBLICATION OF THE DOCUMENT, OR ANY PORTION THEREOF, WHETHER UNDER A THEORY OF CONTRACT, WARRANTY, TORT (INCLUDING NEGLIGENCE), STRICT LIABILITY OR OTHERWISE, EVEN IF THE COPYRIGHT HOLDER HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES AND NOTWITHSTANDING THE FAILURE OF ESSENTIAL PURPOSE OF ANY REMEDY.**

7. **Trademarks.** This License does not grant any rights to use any names, trademarks, service marks or logos of the Copyright Holder (collectively "Marks") and no such Marks may be used to endorse or promote works or products derived from the Document without the prior written permission of the Copyright Holder.

8. **Versions of the License.** Apple Computer, Inc. ("Apple") may publish revised and/or new versions of this License from time to time. Each version will be given a distinguishing version number. Once a Document has been published under a particular version of this License, You may continue to use it under the terms of that version. You may also choose to use such Document under the terms of any subsequent version of this License published by Apple. No one other than Apple has the right to modify the terms applicable to Documents created under this License.

9. **Termination.** This License and the rights granted hereunder will terminate automatically if You fail to comply with any of its terms. Upon termination, You must immediately stop any further reproduction, modification, public display, distribution and publication of the Document and Derivative Works. However, all sublicenses to the Document and Derivative Works which have been properly granted prior to termination shall survive any termination of this License. Provisions which, by their nature, must remain in effect beyond the termination of this License shall survive, including but not limited to Sections 5, 6, 7, 9 and 10.

10. **Waiver; Severability; Governing Law.** Failure by the Copyright Holder to enforce any provision of this License will not be deemed a waiver of future enforcement of that or any other provision. If for any reason a court of competent jurisdiction finds any provision of this License, or portion thereof, to be unenforceable, that provision of the License will be enforced to the maximum extent permissible so as to effect the economic benefits and intent of the parties, and the remainder of this License will continue in full force and effect. This License shall be governed by the laws of the United States and the State of California, except that body of California law concerning conflicts of law.

EXHIBIT A

The proper form for an incorporation of this License by reference is as follows:

"Copyright (c) [year] by [Copyright Holder's name]. This material has been released under and is subject to the terms of the Common Documentation License, v.1.0, the terms of which are hereby incorporated by reference. Please obtain a copy of the License at <http://www.opensource.apple.com/cdl/> and read it before using this material. Your use of this material signifies your agreement to the terms of the License."

The FreeBSD Documentation License

Copyright 1994-2008 The FreeBSD Project. All rights reserved.

Redistribution and use in source (SGML DocBook) and 'compiled' forms (SGML, HTML, PDF, PostScript, RTF and so forth) with or without modification, are permitted provided that the following conditions are met:

1. Redistributions of source code (SGML DocBook) must retain the above copyright notice, this list of conditions and the following disclaimer as the first lines of this file unmodified.
2. Redistributions in compiled form (transformed to other DTDs, converted to PDF, PostScript, RTF and other formats) must reproduce the above copyright notice, this list of conditions and the following disclaimer in the documentation and/or other materials provided with the distribution.

THIS DOCUMENTATION IS PROVIDED BY THE FREEBSD DOCUMENTATION PROJECT "AS IS" AND ANY EXPRESS OR IMPLIED WARRANTIES, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE ARE DISCLAIMED. IN NO EVENT SHALL THE FREEBSD DOCUMENTATION PROJECT BE LIABLE FOR ANY DIRECT, INDIRECT, INCIDENTAL, SPECIAL, EXEMPLARY, OR CONSEQUENTIAL DAMAGES (INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, PROCUREMENT OF SUBSTITUTE GOODS OR SERVICES; LOSS OF USE, DATA, OR PROFITS; OR BUSINESS INTERRUPTION) HOWEVER CAUSED AND ON ANY THEORY OF LIABILITY, WHETHER IN CONTRACT, STRICT LIABILITY, OR TORT (INCLUDING NEGLIGENCE OR OTHERWISE) ARISING IN ANY WAY OUT OF THE USE OF THIS DOCUMENTATION, EVEN IF ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

Manual Pages

Some FreeBSD manual pages contain text from the IEEE Std 1003.1, 2004 Edition, Standard for Information Technology -- Portable Operating System Interface (POSIX®) specification. These manual pages are subject to the following terms:

The Institute of Electrical and Electronics Engineers and The Open Group, have given us permission to reprint portions of their documentation.

In the following statement, the phrase "this text" refers to portions of the system documentation.

Portions of this text are reprinted and reproduced in electronic form in the FreeBSD manual pages, from IEEE Std 1003.1, 2004 Edition, Standard for Information Technology -- Portable Operating System Interface (POSIX), The Open Group Base Specifications Issue 6, Copyright (C) 2001-2004 by the Institute of Electrical and Electronics Engineers, Inc and The Open Group. In the event of any discrepancy between these versions and the original IEEE and The Open Group Standard, the original IEEE and The Open Group Standard is the referee document. The original Standard can be obtained online at <http://www.opengroup.org/unix/online.html>.

This notice shall appear on any product containing this material.

OPEN GAME LICENSE Version 1.0a

The following text is the property of Wizards of the Coast, Inc. and is Copyright 2000 Wizards of the Coast, Inc ("Wizards"). All Rights Reserved.

1. Definitions: (a) "Contributors" means the copyright and/or trademark owners who have contributed Open Game Content; (b) "Derivative Material" means copyrighted material including derivative works and translations (including into other computer languages), potation, modification, correction, addition, extension, upgrade, improvement, compilation, abridgment or other form in which an existing work may be recast, transformed or adapted; (c) "Distribute" means to reproduce, license, rent, lease, sell, broadcast, publicly display, transmit or otherwise distribute; (d) "Open Game Content" means the game mechanic and includes the methods, procedures, processes and routines to the extent such content does not embody the Product Identity and is an enhancement over the prior art and any additional content clearly identified as Open Game Content by the Contributor, and means any work covered by this License, including translations and derivative works under copyright law, but specifically excludes Product Identity. (e) "Product Identity" means product and product line names, logos and identifying marks including trade dress; artifacts; creatures characters; stories, storylines, plots, thematic elements, dialogue, incidents, language, artwork, symbols, designs, depictions, likenesses, formats, poses, concepts, themes and graphic, photographic and other visual or audio representations; names and descriptions of characters, spells, enchantments, personalities, teams, personas, likenesses and special abilities; places, locations, environments, creatures, equipment, magical or supernatural abilities or effects, logos, symbols, or graphic designs; and any other trademark or registered trademark clearly identified as Product identity by the owner of the Product Identity, and which specifically excludes the Open Game Content; (f) "Trademark" means the logos, names, mark, sign, motto, designs that are used by a Contributor to identify itself or its products or the associated products contributed to the Open Game License by the Contributor (g) "Use", "Used" or "Using" means to use, Distribute, copy, edit, format, modify, translate and otherwise create Derivative Material of Open Game Content. (h) "You" or "Your" means the licensee in terms of this agreement.

2. The License: This License applies to any Open Game Content that contains a notice indicating that the Open Game Content may only be Used under and in terms of this License. You must affix such a notice to any Open Game Content that you Use. No terms may be added to or subtracted from this License except as described by the License itself. No other terms or conditions may be applied to any Open Game Content distributed using this License.

3. Offer and Acceptance: By Using the Open Game Content You indicate Your acceptance of the terms of this License.

4. Grant and Consideration: In consideration for agreeing to use this License, the Contributors grant You a perpetual, worldwide, royalty-free, non-exclusive license with the exact terms of this License to Use, the Open Game Content.

5. Representation of Authority to Contribute: If You are contributing original material as Open Game Content, You represent that Your Contributions are Your original creation and/or You have sufficient rights to grant the rights conveyed by this License.

6. Notice of License Copyright: You must update the COPYRIGHT NOTICE portion of this License to include the exact text of the COPYRIGHT NOTICE of any Open Game Content You are copying, modifying or distributing, and You must add the title, the copyright date, and the copyright holder's name to the COPYRIGHT NOTICE of any original Open Game Content you Distribute.

7. Use of Product Identity: You agree not to Use any Product Identity, including as an indication as to compatibility, except as expressly licensed in another, independent Agreement with the owner of each element of that Product Identity. You agree not to indicate compatibility or co-adaptability with any Trademark or Registered Trademark in conjunction with a work containing Open Game Content except as expressly licensed in another, independent Agreement with the owner of such Trademark or Registered Trademark. The use of any Product Identity in Open Game Content does not constitute a challenge to the ownership of that Product Identity. The owner of any Product Identity used in Open Game Content shall retain all rights, title and interest in and to that Product Identity.

8. Identification: If you distribute Open Game Content You must clearly indicate which portions of the work that you are distributing are Open Game Content.

9. Updating the License: Wizards or its designated Agents may publish updated versions of this License. You may use any authorized version of this License to copy, modify and distribute any Open Game Content originally distributed under any version of this License.

10 Copy of this License: You MUST include a copy of this License with every copy of the Open Game Content You Distribute.

11. Use of Contributor Credits: You may not market or advertise the Open Game Content using the name of any Contributor unless You have written permission from the Contributor to do so.

12 Inability to Comply: If it is impossible for You to comply with any of the terms of this License with respect to some or all of the Open Game Content due to statute, judicial order, or governmental regulation then You may not Use any Open Game Material so affected.

13 Termination: This License will terminate automatically if You fail to comply with all terms herein and fail to cure such breach within 30 days of becoming aware of the breach. All sublicenses shall survive the termination of this License.

14 Reformation: If any provision of this License is held to be unenforceable, such provision shall be reformed only to the extent necessary to make it enforceable.

15 COPYRIGHT NOTICE

Open Game License v 1.0 Copyright 2000, Wizards of the Coast, Inc.

Creative Commons-licensen erkännande-ickekommersiell-delalika v2.5 Licens

ANNAN ANVÄNDNING ÄN SÅDAN SOM MEDGES UNDER DENNA CREATIVE COMMONS PUBLIKA LICENS ("CCPL" eller "LICENS") ELLER ANNARS ÄR TILLÅTEN ENLIGT TVINGANDE LAG ÄR FÖRBJUDEN. GENOM ATT NYTTJA DEN RÄTT SOM LICENSTAGAREN FÅR TILL VERKET ENLIGT DENNA LICENS ACCEPTERAR LICENSTAGAREN ATT VARA BUNDEN AV SAMTLIGA DE VILLKOR SOM ANGES NEDAN. OM LICENSTAGAREN INTE ACCEPTERAR SAMTLIGA VILLKOR ANGIVNA I DENNA LICENS HAR LICENSTAGAREN INTE NÅGON RÄTT ATT NYTTJA VERKET.

1. Definitioner

1. "Verk" betyder det upphovsrättsligt skyddade verk och/eller den närstående rättighet som erbjuds på de villkor som följer av denna Licens.

2. "Samlingsverk" är när flera oförändrade verk samlas till en enhet. Ett verk som utgör ett Samlingsverk kommer inte enligt dessa Licensvillkor att betraktas som ett Bearbetat Verk (enligt vad som anges nedan).

3. "Bearbetat Verk" betyder verk som gjorts om i annan form i vilken Verket kan bli omstöpt, omvandlat eller anpassat med undantag för att ett Samlingsverk inte enligt dessa licensvillkor skall betraktas som ett Bearbetat Verk. För det fall Verket är ett musikaliskt verk eller en ljudinspelning skall synkroniseringen med ett filmverk betraktas som ett Bearbetat Verk enligt denna Licens.

4. "Licensgivare" betyder den fysiska eller juridiska person som erbjuder Verket under denna Licens.

5. "Upphovsman" betyder den fysiska eller juridiska person som skapat Verket.

6. "Licenstagaren" betyder den fysiska eller juridiska person som nyttjar sina rättigheter under denna Licens som inte tidigare har brutit mot villkoren i Licensen avseende Verket eller den som har erhållit ett uttryckligt medgivande från Licensgivaren att använda den Licens som erbjuds enligt Dessa Licensvillkor trots tidigare brott mot Licensvillkoren.

2. Inskränkningar. Dessa Licensvillkor skall inte på något sätt minska, begränsa eller annars inskränka några rättigheter som framgår av upphovsrättslagen eller annan tillämplig lag. Upphovsmannen ideella rättigheter påverkas inte av dessa Licensvillkor.

3. Licensupplåtelse. Enligt dessa Licensvillkor erhåller Licenstagaren en global, royalty-fri, icke-exklusiv, evig (för skyddstiden för ensamrätten enligt vad som följer av lag) licens att utnyttja de rättigheter som framgår i det följande.

1. att framställa exemplar av Verket, att infoga Verket i ett eller flera Samlingsverk och att framställa exemplar av sådana Samlingsverk;

2. att sprida exemplar eller upptagningar av Verket eller på annat sätt göra det tillgängligt för allmänheten, även såsom infogat i Samlingsverk;

Ovanstående rättigheter får utövas i alla nuvarande och framtida media och format. Ovanstående rättigheter inkluderar rätten att utföra sådana ändringar som är tekniskt nödvändiga för att kunna utöva rättigheterna i andra media och format. Inga andra rättigheter än de som uttryckligen anges enligt ovan tillkommer Licenstagaren.

4. Inskränkningar.

1. Licenstagarens tillstånd som anges i punkten 3 ovan gäller endast under villkoren enligt denna Licens samt är förenat med följande inskränkningar:

* Kopia av, eller Internet-adress (Uniform Resource Identifier) till, denna Licens skall bifogas med varje exemplar

* Villkor i Licensen får inte ändras

* Andrahandsupplåtelser av rättigheter till Verket är ej tillåtna

* Alla hänvisningar till Licensen skall bibehållas

* Tekniska åtgärder som begränsar rättigheter enligt denna Licens är ej tillåtna

Ovanstående gäller även Verk som ingår i Samlingsverk, men det krävs inte att Samlingsverket förutom den del som härrör från Verket sprids och licensieras enligt villkoren i denna Licens. Om

Licenstagaren skapar ett Samlingsverk, måste Licenstagaren på anmodan från Licensgivaren, så långt det är praktiskt möjligt, ta bort sådan referens som anges i 4c.

2. Licenstagaren har inte rätt att nyttja de rättigheter som Licenstagaren erhåller enligt punkten 3 ovan på ett sätt vars huvudsakliga syfte är att ge Licenstagaren en kommersiell fördel eller annan typ av ekonomisk ersättning. Spridning av Verket i utbyte mot andra upphovsrättsligt skyddade verk genom fildelning eller annan metod skall inte betraktas som ett brott mot denna klausul, under förutsättning att betalning eller annan monetär ersättning i samband med utbytet av upphovsrättsligt skyddade filer ej sker.

3. Om Licenstagaren nyttjar rättigheter (enligt punkt 3) till Verket eller Samlingsverk måste Licenstagaren tillse att alla hänvisningar till denna licens vidhålls, samt i relation till media eller framförandesätt:

* Upphovsmannen skall omnämnas i skälig omfattning. Detta sker genom att upphovsmannens namn (eller pseudonym), och/eller annan part som utses av Upphovsmannen och/eller Licensgivaren anges för omnämnande i Licensgivarens uppgift om upphovsrättsinnehav eller dylikt.

* Namnet eller titeln på Verket skall anges om uppgivet;

* Om praktiskt möjligt, skall den Internet-adress (Uniform Resource Identifier) som Licensgivaren uppger anges. Detta gäller endast om Internet-adressen refererar till uppgift om upphovsrättsinnehav eller licensinformation för Verket.

* Omnämnande skall införas skäligen. I fall av Samlingsverk skall allt erkännande enligt denna punkt genomföras på sådant sätt som är jämförbart i status med annat angivande av upphovsmän.

4. För det fall Verket är ett musikaliskt verk gäller att:

1. Royalties enligt förlagsavtal. . Licensgivaren behåller den exklusiva rätten att motta, antingen individuellt eller genom en intresseorganisation som företräder upphovsmän och artister (såsom STIM), royalties för nyttjande (enligt punkt 3) av Verket om nyttjande är huvudsakligen utfört för att ge en kommersiell fördel eller ekonomisk ersättning.

2. Mekaniska rättigheter. Om Verket är en inspelning behåller Licenstagaren rätten att, antingen individuellt eller genom en intresseorganisation, motta royalties för nyttjande (enligt punkt 3) av Verket.

5. Webcasting-rättigheter. Om Verket är en inspelning behåller Licenstagaren rätten att, antingen individuellt eller genom en intresseorganisation, motta royalties för nyttjande (enligt punkt 3) av Verket.

5. Garantier och friskrivning

UTÖVER VAD SOM UTTRYCKLIGEN FÖRESKRIVS I DENNA LICENS ELLER SOM ANNARS SKRIFTLIGEN ÖVERENSKOMMITS ELLER KRÄVS ENLIGT LAG TILLHANDAHÅLLS VERKET I ”BEFINTLIG SKICK”, UTAN NÅGRA SOM HELST GARANTIER, VARKEN UTTRYCKLIGA ELLER IMPLICITA, UTAN NÅGRA BEGRÄNSNINGAR AVSEENDE GARANTIER AVSEENDE INNEHÅLLET ELLER KORREKTHETEN I VERKET.

6. Ansvarsbegränsning. UTÖVER VAD SOM FÖLJER AV TILLÄMPLIG LAG OCH UTÖVER ERSÄTTNINGSSKYLDIGHET TILL OBEROENDE PART TILL FÖLJD AV BROTT MOT GARANTIerna I PUNKTEN 5 SKALL LICENSGIVAREN INTE I NÅGOT FALL BLI ERSÄTTNINGSSKYLDIG TILL LICENSTAGAREN FÖR SKADA SOM FÖLJER AV DENNA LICENS ELLER ANVÄNDNING AV VERKET, ÄVEN OM LICENSGIVAREN HAR UPPLYST OM MÖJLIGHETEN AV SÅDAN ERSÄTTNINGSSKYLDIGHET.

7. Avtalets upphörande

1. Denna Licens och de rättigheter som är förenade därmed kommer automatiskt att upphöra om Licenstagaren bryter mot något villkor i denna Licens. De fysiska eller juridiska personer som har erhållit Samlingsverk från Licenstagaren under denna Licens kommer emellertid inte att få sin Licens avbruten förutsatt att dessa fysiska eller juridiska personer fortsatt uppfyller villkoren i denna Licens. Punkterna 1, 2, 5, 6, 7 och 8 skall äga fortsatt giltighet efter denna Licens upphörande.

2. Licensgivaren behåller rätten att påbörja eller upphöra spridning av Verket, under förutsättning att en sådan förändring inte innebär att denna Licens dras tillbaka (eller någon annan licens som har erbjudits eller skall erbjudas enligt villkoren som följer av denna Licens) och att denna Licens fortsätter gälla om den inte upphört enligt ovan.

8. Övrigt

1. Varje gång Licenstagaren nyttjar (enligt punkt 3) ett Verk eller ett Samlingsverk, erbjuder Licensgivaren mottagaren av Verket samma Licens till Verket som Licenstagaren har erhållit och som följer av dessa villkor.

2. Om någon del av Licensen skulle befinnas vara ogiltig, otillåten eller överkställbar skall detta inte påverka giltigheten av övriga bestämmelser som skall fortsätta att äga giltighet. Villkor som befinns vara ogiltiga, otillåtna eller överkställbara skall, i den mån så är möjligt, jämkas så att de blir giltiga, tillåtna respektive verkställbara och därvid i så hög utsträckning som möjligt tolkas i enlighet med parternas ursprungliga intentioner.

3. Part skall inte anses ha avstått från att göra villkor gällande eller tillåtit brott mot villkor om detta ej skett skriftligen.

4. Licensen skall utgöra parternas fullständiga reglering av allt som det berör, och alla skriftliga och muntliga åtaganden och utfästelser som föregått Licensen är utan verkan. Ändringar av Avtalet skall ske skriftligen och undertecknas av Licensgivaren och Licenstagaren för att vara gällande.